

मराठी दैनिक

मराठी एकीकरण

बातमीपत्र

मराठी मायबोलीचा अभिमान जोपासणारे एकमेव पत्र

○संपादक : डॉ. श्री. दिपक मोरेश्वर नाईक

○उप संपादिका : .सौ. प्रीती दिपक नाईक ○कार्यकारी संपादक : श्री. विनोद दशरथ मेटे

● वर्ष-०५ ● अंक-२५२ ● मुंबई, बुधवार, १५ एप्रिल २०२६ ● पृष्ठ-८ ● मूल्य-५ रु.

MARATHI EKIKARAN BATMIPATRA

महाराष्ट्राचे रस्ते झाले मृत्यूचे सापळे 5 जिल्ह्यांत 5 भीषण अपघात, मृतांच्या आकड्याने चिंता वाढवली

■ बातमी / लेख, प्रीती दिपक नाईक

आज राज्यात एकामागोमाग एक ५ भीषण रस्ते अपघात घडले आहेत. यामुळे मोठी खळबळ उडाली आहे. महाराष्ट्रातील इचलकरंजी, भंडारा, परभणी, पुणे, ठाणे आणि छत्रपती संभाजीनगर या जिल्ह्यात झालेल्या अपघातांत एकूण ६ जणांचा दुर्दैवी अंत झाला. तर अनेक जण जखमी असून मृत्यूशी झुंज देत आहेत. या घटनांमुळे संबंधित परिसरात दुःखाचे वातावरण पसरले आहे.

ज्योत आणण्यासाठी निघालेल्या तरुणाचा मृत्यू : कोल्हापूर-इचलकरंजी मार्गावर रुई फाटा येथे एक दुर्दैवी घटना घडली. सुशांत शंकर कांबळे हा गडहिंग्लज तालुक्यातील कडगावमध्ये राहणारा तरुण धार्मिक कार्यासाठी ज्योत आणण्यासाठी निघाला होता. त्याचवेळी त्याच्या दुचाकीचा भीषण अपघात झाला. यात त्याचा जागीच मृत्यू झाला. या घटनेमुळे कडगावसह परिसरात हळबळ व्यक्त केली जात आहे.

भंडाऱ्यात ट्रक-कारची समोरासमोर धडक : भंडाऱ्यातील राष्ट्रीय महामार्ग क्र. ५३ वर बेला गावाजवळ रात्रीच्या सुमारास भरघाव ट्रकने चारचाकी वाहनाला जोरदार धडक दिली. या अपघातात एकाचा जागीच मृत्यू झाला. तर चार जण गंभीर जखमी झाले आहेत. यावेळी स्थानिकांनी तात्काळ मदतीसाठी धाव घेत जखमींना जिल्हा सामान्य रुग्णालयात दाखल केले. तर पोलीस मृत व्यक्तीची ओळख पटवण्याचे काम करत आहेत. यामुळे महामार्गावर काही काळ गोंधळचे वातावरण पसरले होते.

परभणीत तीन दुचाकींचा विचित्र अपघात : परभणीच्या उमरी फाटा शिवारात तीन मोटारसायकली एकमेकांना धडकल्याने मोठा अपघात झाला. यावेळी तिन्हीही दुचाकीस्वारांना रुग्णालयात दाखल करण्यात आले होते. यात सिद्धार्थ पितांबर गंभीर जखमी झाले होते. मात्र उपचारारम्यान त्यांची प्राणज्योत मालवली. अन्य दोन जखमींवर सध्या उपचार सुरू आहेत.

पुण्यात निवडणूक कामाच्या दबावात प्राध्यापकाचा अपघात मृत्यू : पुणे शहरात एका प्राध्यापकाचा दुर्दैवी अंत झाला आहे. ज्ञानेश्वर रोटे (४०) हे बीएलओ म्हणून काम करत होते. उपजिल्हाधिकार्यांनी अचानक बोलावलेल्या बैठकीला जाताना धानोरी-लोहागव रस्त्यावर त्यांची दुचाकी घसरली. यात डोक्याला गंभीर दुखापत होऊन मोठ्या प्रमाणात रक्तस्राव झाल्याने त्यांचा मृत्यू झाला. या अपघातामुळे शिक्षकामध्ये संतापाची लाट पसरली आहे. कामाच्या दडपणामुळे हा अपघात झाल्याचा आरोप त्यांनी केला आहे.

मुंबई-नाशिक महामार्गावर कारचा अपघात : मुंबई-नाशिक महामार्गावर पहाटे ४ च्या सुमारास चालकाचे नियंत्रण सुटल्याने कार उलटून ट्रेलरला लागून धडकली. यात चालक दीपक पटेकर यांचा जागीच मृत्यू झाला. तर सुजय पाटील, राज विले, सुपम जयसवाल आणि स्नेहल उसेकर हे चौथे जखमी झाले आहेत. छत्रपती संभाजीनगरमधील समृद्धी महामार्गावर जांबरागव शिवारात कारने ट्रकला लागून धडक दिली. धडकेनंतर कार १०० फूट फरकटत गेली. काही वेळतच कारने घेत घेतला. यात आणि पवन अजमेरा या चालकाचा जिवंत जळून मृत्यू झाला. कारमधील ईशा आणि विना अजमेरा हे दोघे जखमी झाले असून, त्यांना उपचारसाठी रुग्णालयात दाखल करण्यात आले आहे. या सर्व अपघातांची नोंद स्थानिक पोलीस ठाण्यात करण्यात आली असून सध्या पुढील तपास सुरू आहे.

गोरेगाव नेस्को लाईव्ह कॉन्सर्टमध्ये काय घडले होते?

आतापर्यंत सहा जणांना अटक

अटक करण्यात आलेल्या आरोपींची नावे...

- विहान उर्फ आकाश सामल : या कार्यक्रमाचा मुख्य आयोजक
- सनी जैन : नेस्को सेंटरचा व्यवस्थापक
- बालकृष्ण कुरुप : नेस्को सेंटरचा मुख्य सुरक्षा व्यवस्थापक
- रौनक खडेलवाल : झस पुरवठादार
- आनंद पटेल : मुख्य झस विक्रेता (कल्याण येथून अटकेत)
- प्रतीक पांडे : झस विक्रेता

■ मुंबई प्रतिनिधी, लाईव्ह कॉन्सर्टमध्ये अंमली पदार्थांचा ओव्हरडोस झाल्याने दोन विद्यार्थ्यांचा मृत्यू झाल्याची धक्कादायक घटना समोर आली आहे. मृतांमध्ये एका तरुणीचाही समावेश आहे. एमबीएचे शिक्षण घेणारे दोघेही मयत विद्यार्थी ऐन विशीतील होते. मुंबईच्या पश्चिम उपनगरातील गोरेगाव भागात या लाईव्ह कॉन्सर्टचे आयोजन करण्यात आले होते. यामध्ये सुमारे दोन हजार तरुण-तरुणी सहभागी झाले होते. पोलीसांनी दिलेल्या माहितीनुसार, गोरेगाव नेस्को सेंटरमध्ये ११ एप्रिल रोजी एका लाईव्ह म्युझिक कॉन्सर्टचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमासाठी दोन ते तीन हजार तरुण-तरुणींनी गर्दी केली होती. या म्युझिक कॉन्सर्टदरम्यान जास्त प्रमाणात मद्यपान आणि अमली पदार्थ घेतल्यामुळे काहीना त्रास झाला. त्यांची प्रकृती खालवल्यामुळे

मुंबई हादरली! एकाच दिवशी तीन खून आणि आरोपी पोलिसांच्या...

■ मुंबई प्रतिनिधी, राज्याच्या राजधानीतून एक हादरवणारी घटना समोर आली आहे. एकाच दिवशी वेगवेगळ्या ठिकाणी तीन खून झाल्याने मुंबई हादरली आहे. काही मोठ्या घटनांमुळे नाही तर छोटीशा गोष्टींमुळे झालेल्या या घटनांमुळे माणसाचा राग किती टोकाला जाऊ शकतो, आणि त्या रागाच्या भरत माणूस जीवही घेऊ शकतो, हेच यातून स्पष्ट होते आहे. मुंबईतील दादर, माटुंगा, खेरवाडी परिसरात या घटना घडल्या असून संबंधित परिसरांमध्ये भीतीचे वातावरण पसरले आहे.

दादर : पत्नीसमोरच पतीचा केला खून पूर्ववैमनस्यतून दादरमध्ये पत्नीसमोरच हाता तरुणाची निर्घृण हत्या करण्यात आली. एका ति आलेल्या माहितीनुसार, अंकुश आंबेकर (२८) या तरुणाचा गौरव सनस याच्याशी जुना वाद होता. एकूण सात जणांनी मिळून अकुंशला बेदम मारहाण केली. पत्नीने गौरवला केईएम रुग्णालयात नेले पण उपचारारम्यान त्याचा मृत्यू झाला.

माटुंगा : छोट्यासा वाद किती मोठं टोक गाठू शकतो हे या हत्येवरून कळत आहे. नरेश वाघेला (६५) असे मृत व्यक्तीचे नाव असून, दादर टाटा येथील ब्रिजखाली वाहन उभे करू नये म्हणून तो समजावत होता. त्यावेळी साहिल चाडगे आणि शाहबाज मो. रफिक शेख यांच्याशी त्यांचा शाब्दिक वाद झाला. त्यांना परतल्या केईएम रुग्णालयात नेले असता डॉक्टरांनी त्यांना मृत घोषित केले.

खेरवाडी : खेरवाडीत कल्पतरू स्पार्कल्स येथे ही घटना घडली असून, दोन अज्ञात व्यक्तींच्या हल्ल्यात अभिनव चौधरी या इसमाची हत्या झाली आहे. सलग तीन हत्यांमुळे मुंबईत खळबळ उडाली असून, काही आरोपी मुंबई पोलिसांच्या ताब्यात आहेत, मुंबई पोलीस या प्रकरणांचा कसून तपास करत आहेत.

महामानव भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंतीनिमित्त ठाण्यात अभिवादन

■ ठाणे प्रतिनिधी, भारतरत्न डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या १३५ व्या जयंतीनिमित्त ठाणे येथे त्यांच्या पूर्णावृत्ती पुतळ्यास पुष्पहार अर्पण करून अभिवादन करण्यात आले. यावेळी जिल्हाधिकारी डॉ. श्रीकृष्ण पांचाळ, अतिरिक्त जिल्हाधिकारी हरिश्चंद्र पाटील, उपजिल्हाधिकारी डॉ.संदीप माने, उपजिल्हाधिकारी संजयेश्वर मरके-पाटील, प्रांताधिकारी उर्मिला पाटील, तहसिलदार सचिन चौधर, रेवण लेंबे, उमेश पाटील आदी मान्यवरांनी पुतळ्यास पुष्पहार अर्पण करून अभिवादन केले. याप्रसंगी जिल्हाधिकारी डॉ. पांचाळ यांच्या हस्ते उपस्थित मान्यवरांना, समाजवांधवांना "संविधान उद्देशिका" भेट म्हणून देण्यात आली. त्याचबरोबर टाऊन हॉल येथे महामानव भारतरत्न डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या दुर्मिळ छायाचित्रांचे प्रदर्शन भरविण्यात आले आहे. या मान्यवरांनी या प्रदर्शनासही भेट दिली. हे प्रदर्शन पाहण्यासाठी ठाणेकरांनी मोठ्या संख्येने जमून यावे, असे आवाहन जिल्हाधिकारी डॉ. श्रीकृष्ण पांचाळ यांनी याप्रसंगी केले.

शेट पंचायत समिती कार्यालयात घुसली महिला अन् शेट घातला अधिकाऱ्याच्या कॉलरला हात...

नेमका राडा करामुळे झाला? आपल्याला न्याय मिळत नसल्याचा भावनेतून घारगे यांनी बैठकीतून उठून, शेट पोलीस अधीक्षक कार्यालयाकडे धाव घेतली. दरम्यान, पोलीस ठाण्याबाहेर मात्र पंचायत समितीचे कर्मचारी आणि बचत गटाच्या महिलांनी मोठी गर्दी केली होती. कोल्हापूर जिल्हा हाकणगंज तालुक्यातील दिपा घारगे या महिला गारभेटचा व्यवसाय करतात. बचत गटाच्या माध्यमातून त्या महिलांना रोजगार उपलब्ध करून देण्याचे काम करतात. आज त्या करवीर पंचायत समितीमध्ये माहिती घेण्यासाठी आल्या होत्या. प्रकाश लाड या अधिकाऱ्याकडून त्या माहिती घेत होत्या. दरम्यान पाणी पुरवठा विभागातील अनुप पाटील हे त्या ठिकाणी आले. त्यांनी प्रकाश लाड यांना काम आहे, ताबडतोब आपल्याबरोबर येण्यास सांगितले. त्यावेळी दिपा घारगे यांनी त्यांना रोखले. कामाची पूर्तता झाल्यानंतर त्यांना घेऊन जा, तसेच तुम्ही कोण, तुमचे ओळखपत्र दाखवा, अशी अनुप पाटील यांना विचारणा केली. त्यातून अनुप पाटील यांनी, संबंधित महिलेवर राग काढत, तू कोण विचारणार?, अशी विचारणा केली. त्यातून दिपा घारगे आणि अनुप पाटील यांच्यात शाब्दिक वाद झाला. हा वाद विकोपाला जाऊन तिथं शिवीगाळ, धक्काबुक्की आणि कॉलरला हात घालण्यापर्यंत मजल गेली.

कोल्हापूर प्रतिनिधी, कोल्हापूरतील करवीर पंचायत समितीमध्ये बचत गटासंबंधी माहिती घेण्याचा दिपा घारगे या महिलेचा पाणी पुरवठा विभागातील अनुप पाटील यांच्यासोबत वाद झाला. या दोघांतील वादाचे पर्यवसन हाणामारीपर्यंत गेले. अखेर लक्ष्मीपुरी पोलीसांनी पंचायत समितीमध्ये धाव घेतली. तक्रार करण्यासाठी दोन्ही पक्ष पोलीस ठाण्यात दाखल झाले. मात्र, निरीक्षक कन्हैरकर यांनी दोघांची समजूत घालून प्रकरणावर पडदा टाकण्याचा प्रयत्न केला. वाद आणि गोंधळाचा आवाज ऐकून पंचायत समितीमधील सर्वच विभागातील अधिकारी आणि कर्मचारी घटनास्थळी दाखल झाले. त्यांनी वाद सोडवण्यासाठी मध्यस्थीचा प्रयत्न केला. त्यावेळी घारगे यांनी दोन महिला कर्मचाऱ्यांना धक्काबुक्की झाल्याचा आरोप कर्मचाऱ्यांनी केला. या घटनेनंतर संतस झालेल्या दिपा घारगे आणि त्यांचा सहकारी प्रविण भालेकर यांनी याबाबतची लक्ष्मीपुरी पोलीसांना माहिती दिली. पोलीस घटनास्थळी दाखल झाले. पोलीसांनी घारगे आणि अनुप पाटील यांना पोलीस ठाण्यात बोलावून घेतले. त्यामुळे पोलीस ठाण्याबाहेर करवीर पंचायत समितीचे अधिकारी आणि कर्मचारी तसेच बचत गटाच्या महिलांनी मोठी गर्दी केली होती. दरम्यान पोलीस निरीक्षक श्रीराम कन्हैरकर यांनी, दोन्ही तक्रारदारांना एकत्र बोलावून त्यांचे म्हणणं ऐकून घेतले. याबाबत तक्रार दाखल करू नये, अशी भूमिका त्यांनी घेतली. त्यामुळे संतस झालेल्या दिपा घारगे यांनी, बैठकीतून बाहेर वरिष्ठांकडे तक्रार करण्याचा संबंधितांना इशारा दिला.

आमदाराने काठीने बिबट्याला हाणलं, व्हिडिओ व्हायरल... वनविभागाकडून कारवाई होणार?

■ जळगाव प्रतिनिधी, जळगावच्या मुक्ताईनगरमध्ये बिबट्याला पकडताना आमदार चंद्रकांत पाटील यांनी बिबट्यावर केलेल्या हल्ल्यातून वाद निर्माण झालाय. आमदार चंद्रकांत पाटलांवर खडसेंनी टीका केलीय. तर खडसेंवर चंद्रकांत पाटलांनी पलटवार केलाय. दुसरीकडे वनविभाग मात्र कायदा मोडलेला दिसत असतानाही कारवाई करताना मागुंगुंड करताना दिसतोय. डार्ट मारल्यावर बेशुद्ध अवस्थेत असलेल्या बिबट्याला काठीने मारणारे हे आमदार चंद्रकांत पाटील पाहा. मुक्ताईनगरमध्ये

भरवस्तीत बिबट्या शिरला होता. बिबट्याला पकडण्यासाठी वनविभागाची टीम घटनास्थळी आली होती. बिबट्याला बेशुद्ध करण्यासाठी त्याला ट्रान्क्युलाईज करण्यात आलं.

डार्ट मारल्यानंतर बिबट्या बेशुद्ध होण्यास काही वेळ लागतो. या वेळेत स्थानिकांनी गोंगाट केल्याने बिबट्या पळू लागला. यावेळी जमावान बिबट्याचा पाटलाग केला. पाटलाग करणा-यांमध्ये आमदार चंद्रकांत पाटील अग्रभागी होते. त्यांनी काठीने बिबट्यालाही मारलं... चंद्रकांत पाटलांच्या या क्रुतीवर एकनाथ खडसेंनी टीका केलीय. एकनाथ खडसेंनी केलेल्या टीकेला चंद्रकांत पाटील यांनी उत्तर दिलंय. आपण लोकांहिताचे काम करत होतो असा दावा चंद्रकांत पाटलांनी केलाय.

अमरावतीत खळबळ! तरुणाकडून 180 तरुणींचं लैंगिक शोषण 350 व्हिडिओ व्हायरल... पोलीस ठाण्यात तक्रार दाखल

■ मुंबई प्रतिनिधी, गेल्या काही दिवसांपासून अमरावती जिल्ह्यात सोशल मीडियावर अनेक अश्लील व्हिडीओ व्हायरल होत आहेत. आता या प्रकरणाने गंभीर वळण घेतले आहे. सुमारे ३५० हून अधिक व्हिडीओ आणि असंख्य आक्षेपाह फोटोमुळे अमरावतीसह संपूर्ण महाराष्ट्रात संतापाची लाट उडविली आहे. अल्पवयीन मुलींच्या गोपनीयतेचा भंग करून त्यांचे आयुष्य उद्ध्वस्त करणाऱ्या या गुन्हेगारी टोळीविरुद्ध कडक कारवाई करा, अशी मागणी आता केली जात आहे.

नेमके काय घडले? गेल्या तीन दिवसांपासून आणि इतर सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्मवर काही आक्षेपाह व्हिडीओ सातत्याने फिरत आहेत. प्राथमिक

तपासात समोर आलेल्या माहितीनुसार, मोहम्मद अयान आणि मोहम्मद जोयान या नावाच्या संशयितांनी तरुणींना आणि अल्पवयीन मुलींना पैशांचे आभिस दाखवून, तसेच काही प्रकरणांमध्ये जबरदस्तीने अश्लील कृत्ये करायला लावली. त्यानंतर, हे व्हिडीओ सोशल मीडियावर व्हायरल करून पीडितांना ब्लॉकमेल करण्याचे काम करणाऱ्या काही कामे ही टोळी करत होती.

अस्लमची प्रकृती चिंताजनक आणि रुक्सार गंभीर जखमी झाले आहेत. या दोघांनाही तातडीने मीरा रुग्णालयात दाखल करण्यात आले आहे. डॉक्टरांनी दिलेल्या माहितीनुसार, या दोघांच्या शरीरावर ८ ते १० खोल जखमा झाल्या आहेत. त्यात अस्लमची प्रकृती चिंताजनक बनली आहे. सध्या त्यांच्यावर उपचार सुरू असून त्यांना सध्या डॉक्टरांच्या देखरेखीखाली ठेवण्यात आले आहे.

या प्रकरणातील मुख्य आरोपी तन्वीर खान हा पोलिसांच्या रेकॉर्डवरील एक सराईत

8 वर्षांपासून छळ, स्वतःला संपवण्याचा प्रयत्न तलाकबद्दल बोलताच... कल्याणमधील तरुणीसोबत काय घडलं?

■ कल्याण प्रतिनिधी, कल्याणमधील वालधुनी परिसरातून माणुसकीला काळीमा फारसणारी आणि कायदा सुव्यवस्थेला आव्हान देणारी एक भयंकर घटना समोर आली आहे. कौटुंबिक छळाचा कळस गाठत एका सराईत गुन्हेगाराने गुन्हेगारीची हद्द पार केली आहे. आपल्या पत्नीवर आणि तिचा जीव वाचवायला आलेल्या मेहुण्यावर शेट पोलीस ठाण्याच्या आवारातच जीवघेणा हल्ला केला. या घटनेने संपूर्ण परिसरात दहशतीचे वातावरण पसरले आहे.

अस्लमची प्रकृती चिंताजनक आणि रुक्सार गंभीर जखमी झाले आहेत. या दोघांनाही तातडीने मीरा रुग्णालयात दाखल करण्यात आले आहे. डॉक्टरांनी दिलेल्या माहितीनुसार, या दोघांच्या शरीरावर ८ ते १० खोल जखमा झाल्या आहेत. त्यात अस्लमची प्रकृती चिंताजनक बनली आहे. सध्या त्यांच्यावर उपचार सुरू असून त्यांना सध्या डॉक्टरांच्या देखरेखीखाली ठेवण्यात आले आहे.

नेमके काय घडलं? कल्याणच्या अशोक नगर परिसरात राहणाऱ्या रुक्सारचा विवाह ८ वर्षांपूर्वी तन्वीर फरीद खानशी झाला होता. मात्र, सुरुवातीपासूनच तिला हुंडा आणि इतर कारणांवरून त्रास दिला जात होता. पती तन्वीर, सासरा फरीद, दीर सद्दाम आणि नणंद शबाना यांनी रुक्सारचा शारीरिक आणि मानसिक छळ सुरू केला. या जाचाला कंटाळून तिने पूर्वी आल्हादयेचाही प्रयत्न केला होता. यानंतर अखेर १२ एप्रिल २०२६ रोजी या वादावर तोंडगा काढण्यासाठी आणि तलाक्याची प्रक्रियेवर चर्चा करण्यासाठी दोन्ही बाजूंनी बेटक बोलावण्यात आली. मात्र संवादाच्या नावाखाली झालेल्या या बैठकीत आरोपींनी रुक्सारला अमानुष मारहाण केली. मारहाण सहन न झाल्याने रुक्सार आणि तिचा भाऊ अस्लम यांनी न्यायासाठी महात्मा फुले पोलीस ठाण्याकडे धाव घेतली. पण आरोपींनी तिथेही त्यांचा पिछळ सोडला नाही. ते पोलीस ठाण्याच्या आगदी जवळ पोहोचले असता आरोपींनी अचानक धारदार चाकू आणि दगडांनी त्यांच्यावर हल्ला चढवला. हा हल्ला इतका भीषण होता की, रुक्सार थारोथार पडलेल्या या बहीण-भावांना स्वतःचा जीव वाचवण्यासाठी पोलीस ठाण्याकडे धाव घ्यावी लागली. विशेष म्हणजे, पोलीस ठाण्याच्या आवारात शिरल्यानंतरही आरोपींचा माज कमी झाला नव्हता. ते पोलीस ठाण्याच्या प्रवेशद्वारापर्यंत त्यांचा पाटलाग करत आले होते.

संपादकीय

संपादक
दिपक मोरेश्वर नाईक

स्वरांचे चिरतरुण लेणे!

सूरसम्राज्ञी आशा भोसले यांच्या निधनाने संगीत क्षेत्रातील एका महापर्व्याचा अंत झाला. आशाताईचा 'महान गायिका आशा भोसले' बनण्यापर्यंतचा प्रवास सोपा नव्हता. जीवनातील आणि कला विश्वातील समस्यांवर धडाडीने मात करत त्या यशाच्या शिखरावर पोचल्या. त्यांनी गायन क्षेत्रात चौफेर फटकेबाजी केली. त्यांनी गायलेल्या गाण्यांमध्ये चित्रपटातील सर्व प्रकारच्या भावभावना दाखवणारी गीते, त्यामध्ये प्रेमगीते, गझल, उडत्या चालींची असंख्य गीते यांचा समावेश होतो. 'नाट्यसंगीतापासून 'कंत्रे' गाण्यांपर्यंत सर्व प्रकारच्या गान प्रकारांमध्ये दजेदार आणि उत्कृष्ट गाणी देणाऱ्या अत्यंत दुर्मिळ गायिका होत्या. गीताद्वारे मानवी मनाचा टाव घेण्याची दुर्लभ क्षमता आशाताईच्या गाण्यांमध्ये होती. प्रत्येक भावनेला न्याय देणे, ही गायकाची कसोटी असते. ते सर्वांनाच जमते, असे नाही. त्यामुळे कुणी गझलगायकीपुरता सीमित रहातो, तर कुणी भजनसम्राट होतो. कुणी आलापी गायनाद्वारे नाट्यगीते गाऊन रसिकांना मंत्रमुग्ध करतो, तर कुणी तरल भावनांना हात घालणारी केवळ भावगीते गाऊन रसिकांना भावनांच्या विश्वाचा प्रवास घडवून आणतो. आशाताईचा आवाज प्रत्येक भावनांना न्याय देणारा होता. 'आईये मेहेरबान...!', ज्या शैलीदार पद्धतीने गायल्या, तितक्याच तोडीने 'पांडुरंग कांती...' यासारखे अर्भाही गायले... 'रुणुणुणु रुणुणुणु रे भ्रमरा, विठ्ठल तो आला आला...', हे अभंग आपल्यात भक्तीभाव निर्माण करतात, तर 'ओ हसीना झुल्फीवाली...!', 'खुमका गिरा रे' या उडत्या लयबद्ध चालींची गाणी तितक्याच खट्याळपणे आणि एक प्रकारच्या मस्तीत गायल्यामुळे संगीतप्रेमींमध्ये एक वेगळ्याच उत्साह निर्माण करत असत. आशा भोसले आणि सुधीर फडके (बाबूजी) ही मराठी चित्रपटसृष्टीतील सुवर्ण जोडी होती, असे म्हणतात. त्यांनी अनेक अजरामर भावगीते आणि चित्रपटगीते रसिकांना दिली आहेत. अष्टपैलू गायकी ही त्यांना मिळालेली निसर्गदत्त देणगी; मात्र त्यासह त्यांनी घेतलेले कष्टही तितकेच महत्त्वाचे! गाण्याचे शब्द, गाण्याची चाल, गाण्याचा ताल, गाण्यातील भावना या सर्व गोष्टींचा उत्कृष्ट मेळ घालत आशाताई गाणे गात. चित्रपटाची नायिका आणि चित्रपटातील तिची व्यक्तीरेखा यांच्याशी अत्यंत मिळजेजुळते असे गाणे गाण्यात त्यांचा हातखंडा होता. 'अच्छा जी मैं हारी चलो मान...', हे मधुबालासाठी गायलेले गाणे जसे मधुबालाचे होऊन जाते, तसेच 'इजाजत' चित्रपटामधील 'मेरा कुछ सामान तुम्हारे पास पडा है!', हे नायिका अनुराधा पटेल हिच्यासाठी गायलेले गाणे तिची व्यथा मांडते. सर्वच गायिकांचे आवाज सर्वच नायिकांना शोभातात, असे नाही; पण आशाताईचा आवाज गेल्या ६ पिढ्यांतील सर्वच नायिकांना शोभला... नव्हे तो त्या नायिकांचाच होऊन गेला... याचे उच्च उदाहरण म्हणजे त्यांनी अभिनेत्री तनुजा यांच्यासाठी 'बाग में कली खिली', हे गाणे वर्ष १९६५ मध्ये तितकेच लोकप्रिय झाले, तर त्यांची कन्या काजोल यांच्यासाठी १९९५ मध्ये गायलेल्या 'जरासा झुंम लूं मैं' या गाण्यावर तरुण पिढी थिरकली! हीही गाण्यांमध्ये ३० वर्षांचा कालावधी होता. एकाच गायिकेने आई आणि तिची मुलगी यांच्यासाठी पार्श्वगायन करणे अन् दोन्ही टिकाणी तो आवाज तितकाच चपखल बसणे, हे त्यांच्या अफाट कौशल्य्याचे प्रतीक होते. आशाताईचे वय वाढले; मात्र त्यांचा आवाज 'बूढ़' झाला नाही. व्योपरत्वे त्यांच्या आवाजाची 'धार' वाढत गेली. आशाताई केवळ गात नसत, तर त्या आवाजातून अभिनय करत असत. 'पडद्यावर अभिनेत्री कशी दिसणार आहे?', तिची देहबोली कशी आहे?, हे ओळखून त्या त्यांच्या गाण्यात 'व्यक्त' होत असत. म्हणूनच त्यांचा आवाज तनुजा यांच्या चंचलपणाला आणि काजोलच्या बिनधास्त व्यक्तीमत्त्वाला सारखाच साजेसा ठरला. आशा भोसले यांचे आयुष्य संघर्षाने भरलेले होते. त्या गर्भवती असताना त्यांच्या पहिल्या पतीने त्यांना घरातून बाहेर काढले. त्यानंतर त्यांनी स्वकष्टाने मुलांना वाढवले, तसेच गायनक्षेत्रातही स्वतःचा ठसा उमटवला. ज्या काळी स्त्रीकडे केवळ 'चूल आणि मूल सोपाळाणारी' म्हणून पाहिले जात होते, त्या वेळी त्यांनी मिळवलेले यश म्हणूनच वैशिष्ट्यपूर्ण ठरते. त्यांचा मुलगा हेमंत यांचे कर्करोगाने निधन झाले, तर मुलगी वर्षा भोसले यांनी आत्महत्या केली. ३ वर्षांच्या कालावधीत त्यांनी दोन्ही मुलांना गमावले, हा त्यांच्यासाठी मोठा आघात होता; मात्र त्या डगमगल्या नाहीत. उलट त्या अधिक कणखर, शांत आणि संयमी होत गेल्या. त्या आयुष्य खऱ्या अर्थाने जाळल्या. त्यांचे आयुष्यावर प्रेम होते. किंबहुना यापुढेच त्यांच्या गाण्यात रसरशीतपणा किंवा उत्साह ओसरून वहातो, त्यामागे त्यांना आयुष्य जगण्याची जी कला उमरली होती, तेच कारण आहे. त्यांनी पराभव मानला नाही आणि संघर्ष करायला कधी मागे हटल्या नाहीत. त्यांचे आणखी एक वैशिष्ट्य म्हणजे त्यांनी त्यांच्यावरील आघातांचे कधीही भांडवल केले नाही किंवा त्याद्वारे लोकांची सहानुभूती मिळवण्याचा प्रयत्न केला नाही. त्यांनी जे यश संपादन केले, ते स्वबळानेच! 'सहसा मोट्या वृक्षाच्या छायेखाली लहान झाडांची वाढ खुंटते', असे म्हटले जाते; परंतु मंगेशकरांच्या घराण्यातील लतादीदी नावाच्या वटवृक्षासमान पवित्र, निखळ आणि घनदत्त अशा स्वरवृक्षाच्या छायेत राहूनही आशाताईंनी स्वतःचा स्वतंत्र, बहरलेला आवाज मोट्या वृक्षाच्या मोटेपणाच्या अगदी समीप असलेला असा दुसरा स्वरवृक्ष उभा केला. या दोन्ही स्वरवृक्षांच्या आल्हाददायक छायेखाली केवळ भारतातीलच नव्हे, तर जगभरातील संगीतप्रेमींनी ७ दशकांहून अधिक काळ मनमुराद स्वरांनंद अनुभवला. आशाताईंना 'अष्टपैलू' गायिका म्हणून कारकीर्द घडवण्यात संगीतकार ओ.पी. नय्यर आणि आर.डी. बर्मन यांचाही मोठा वाटा आहे, हेही येथे नमूद करावेसे वाटते. आशाताईचे गाणे कधी संपत नाही, तर ते आपल्या मनात, आठवणीत आणि ओठांवर कायम रहाते. 'आशा भोसले' हे केवळ एका गायिकेचे नाव नव्हते, तर तो सुरांचा सुंदर प्रवास होता. या प्रवासात त्यांनी कानसेनांना (संगीत रसिकांना) अक्षरशः सुरांनी न्हाऊ घातले. हा प्रवास लौकिक अर्थाने संपला असला, तरी हे नाव भारतीय संगीताच्या इतिहासात सुवर्णाक्षरांनी कोरले गेले आहे. सूरसम्राज्ञी 'आशा' ताईना भावपूर्ण श्रद्धांजली!

भोगले जे दुःख त्याला सुख म्हणावे लागले

ते वर्षे होते 1943. त्यावेळी आशाताईंनी 'माझं बाळ' चित्रपटात 'चला चला नवं बाळ' हे गाणं गायलं. आशाताई तेव्हा अवघ्या 10 वर्षांच्या होत्या. तेव्हापासून सुरू झालेली आशाताईची मैफल तब्बल आठ दशके सुरू होती. या मैफलीत त्यांनी 12 एप्रिल 2026 रोजी भैरवी गायली आणि मैफलीची सांगता केली ती कायमचीच! लता मंगेशकर पार्श्वगायन क्षेत्रात असताना आशाताईंनी याच क्षेत्रात स्वतःचे भक्कम स्थान निर्माण करणे, ही सोपी गोष्ट नव्हती आणि हीच त्यांची ओळख ठरली. आपण लतादीदींसारखे गायलो तर संगीतकार ओरिजनलकडेच जातील, याची जाणीव त्यांना अगदी सुरुवातीलाच झाली. म्हणूनच त्यांनी गायनाची स्वतःची स्टायल निर्माण केली. म्हणून त्या पार्श्वगायन क्षेत्रात ध्रुव तोंयासारख्या अटळ झाल्या आहेत.

आशाताईंच्या गाण्यांची रेंज पाहिली तर थक्क व्हायला होते. यांनी काय काय गायले आहे आणि कित्ती गायले आहे याची मोजदाद करणे खरोखरच अवघड होते. 'झुक झुक झुक झुक अगीन गाडी' सारखे बालगीत, 'ऋतु हिरवा ऋतु बरवा' सारखे भावगीत, 'दिल चीज क्या है आप मेरी जान लिजिए' सारखी गझल, 'पिया तू अब तो आजा' सारखे कंत्रे साँग, 'जाईये आप कहा जायेंगे' सारखे रोमॅन्टिक गाणे, 'रेशमाच्या रेशांनी लाल काळ्या धाग्यांनी' सारखी लावणी, 'रंग रंग रंगीला रे' सारखे तरुणईला थिरकायला लावणारे गाणे, 'आईये मेहेरबाँ' सारखे अतिशय सुंदर गाणे, 'मलमली तारुण्य माझे' सारखे श्रुंगारिक, 'शुरा मी वंदिले' सारखे नाट्यगीत याशिवाय 'निगाहें मिलांने को जी चाहता है' सारखी कव्वाली अशी गाण्यातील असंख्य उदाहरणे देता येतील. गाण्यातील कुठला प्रकार आशाताईंनी गायला नाही असे नाही. नवरस तर त्या कोळून प्यायल्या आहेत. अगदी परदेशी गायकांसोबतही त्यांनी गायनाचे प्रयोग केलेत. यात ब्रेटली, बॉय हॉर्ज आदी अद्वान सामी यांचेही नाव घेता येईल. यातून त्या कित्ती व्हर्सटाईल आहेत, हे नवख्या माणसाच्याही लक्षात येईल.

सर्वसाधारणपणे आशा भोसले यांचे नाव घेतले की उडती गाणी किंवा कंत्रे साँग आवडून यांचा आवर्जून उल्लेख केला जातो. ये मेरा दिल प्यार का दिवाना (डॉन), दम मारो दम (हरे कृष्ण हरे रामा), पिया तू अब तो आजा (कारवाँ), जब चाहे मेरा जादू, आओ ना गले लज जाओ ना, जवानी जुमाने (ममक हलाल), आज आजा मैं हू प्यार तेरा (तिसरी मंझिल), आज की रात, मुझे रंग दे, रात अकेली हैं (ज्वेल थॉफ), रंग रंग रंगीला, तनहा तनहा (रंगीला) अशी खूप गाणी आहेत. या प्रत्येक गाण्यात आशाताईंनी आवाजाचे विविध रंग भरले आहेत. गाणे कुठलेही असले तरी आपण आणखी काय देऊ शकतो, हे लक्षात घेऊन त्या गात. गाण्यात जीव ओतला की संगीतप्रेमीदेखील गाण्यावर जीवापाड प्रेम करतात, हे आशाताईंच्या सर्व गाण्यावरून लक्षात येते.

आशाताईंनी मराठी, हिंदीसह भारतातील जवळपास सर्वच भाषांमध्ये गायले आहे. त्यातही त्यांनी उर्दू, पंजाबी, बंगाली या भाषांचा अभ्यास केला. बंगाली त्या खूप चांगल्या बोलायच्या. एकदा तर कलकत्ता दूरदर्शनवर संगीतकार सलील चौधरी यांनी त्यांची बंगाली भाषेत मुलाखत घेतली होती. त्यातील बहुतांश उत्तरे त्यांनी बंगालीत दिली होती. त्यांनी काही मराठी गाणी बंगालीतही गायली आहेत. त्यात 'रेशमाच्या धाग्यांनी' या लावणीचा समावेश आहे. आशाताई कुठल्याही भाषेत गाताना

जणू मातृभाषेत गात असल्यासारख्या गायच्या. इतका त्या गाणांच्या ओळी, शब्दांचा आणि त्यांच्या भावाथाचा अभ्यास करायच्या. त्यांचा अस्तित्वासाठी संघर्ष सुरू असताना ओ.पी. नय्यर यांच्या त्या संपर्कात आल्या. त्यानंतर या जोडीने 1954 पासून संगीतक्षेत्रात कमाल केली. या जोडीने 1972 पर्यंत अप्रतिम गाणी दिली. अगदी आईये मेहेरबाँ (हावडा ब्रिज, 1958), ये है रेशमी जुल्फो (मेरे सनम, 1965), जाईये आप कहा जायेंगे (मेरे सनम), दिवाना हुवा बादल आणि इशारो इशारों में दिल देने वाले (कश्मीर की कली), मांग के साथ तुम्हारा (नया दौर). पुढे 1972 मध्ये दोघे वेगळे झाले ते कायमचेच. त्यांच्यात नक्की काय बिनसले हे कुणाला कळले नाही. असो, मात्र, त्यांनी दिलेली गाणी आजही श्रवणीय असून ठेका धरायला लावतात.

आठवणींच्या हिंदोळ्यावर
आर.डी. बर्मन, किशोरकुमार आणि आशा भोसले हे एकेकाळी त्रिकुट होते. तिघे एकमेकांना अगदी पूरक होते. त्यामुळे त्यांची गाणी हिट होऊन कायम प्रेक्षकांच्या स्मरणगत राहिली. आशा भोसले सांगायच्या की, पंचम म्हणजे संगीतातील वेडा माणूस. त्यांनी बनवलेले संगीत काळाच्या 50-60 वर्षे पुढेच होते. क्लासिकल-वेस्टर्न यांचा चतम मिलाफ साधण्याची कला पंचम यांच्यात होती. त्यांचा गळही वेगळ्या धाटणीचा होता. त्यामुळे आशा भोसलेसोबत अनेकदा आरडींचा आवाज ऐकू येतो. 'मोनिंका ओ माय डार्लिंग' किंवा 'दुनिया में लोगोंको' धोखा कभी हो जाता है' या गाण्यातील आरडींचा आवाज आणि श्वास अगदी अप्रतिम. 'रोज रोज आँखो तले' (जीवा), 'सपना मेरा तुट गया' गाण्यातील आशा भोसले आणि पंचमचा आवाज ऐकल्यावर यांची जोडी कित्ती सुरेख होती, याची जाणीव नव्हती. किशोरकुमाराबरोबर आशा भोसले नेहमी सांगायच्या की, किशोरदासोबत गाणे म्हणजे निव्वळ आनंद असायचा. एखादा उत्सव असल्यासारखे वातावरण असायचे. रेकार्डिंगला किशोरकुमार खूप थडामस्करा करायचे. किशोरकुमार यांच्याप्रमाणेच आशाताईची मोहम्मद रफीसाहेबांसोबतची गाणी सुपरहिट आहेत. आशाताई सांगायच्या, रफीसाहेब अत्यंत प्रामाणिक आणि सज्जन माणूस होते. स्टुडिओला येतानाच ते सर्वांना आदब करत असत. त्यांच्या चेहऱ्याचे स्मितहास्य असायचे. ते फारसे बोलायचे नाहीत. मात्र, त्यांचे गाणे सुख झाले की हेच ते रफीसाहेब आहेत का, असा प्रश्न पडायचा. ओ.पी. नय्यर, रफीसाहेब आणि आशा भोसले हे त्रिकुटही प्रचंड लोकप्रिय होते.

आशा भोसले आणि किशोर कुमार

एकेकाळी रिजेक्ट झाले होते, यावर विश्वास बसत नसेल तरीही हे खरे आहे. खुद्द आशा भोसले यांनीच हा किस्सा एका मुलाखतीत सांगितला होता. 1946 मध्ये खेमचंद यांचे 'अरमान भरे तेरी लगन' गाणे होते. आशा भोसले आणि किशोर कुमार गात होते. पण त्यांना जमत नाही म्हणून रेकार्डिस्टने दोघांना रिजेक्ट केले. गंमत पाहा काही वर्षांनी दोघेही नावारुपाला आल्यानंतर त्याच रेकार्डिस्टकडे रेकार्ड करण्याची वेळ आली तेव्हा किशोरकुमार आशाताईंना म्हणाले होते, हाच तो व्हिलेन!

पार्श्वगायिका ते हॉटेल उद्योजिका
आशाताईंना जेवण बनवायला आणि जेवू घालायला खूप आवडायचे. त्यांच्या या आवडीमुळेच त्यांनी हॉटेल व्यवसायात प्रवेश केला. त्यांचे पहिले रेस्टॉरंट दुबईमध्ये सुरू झाले. ह्याआशाज्हा त्यांचे नाव. त्यात आशाताईंच्या रेसिपिंहून जेवण बनवले जाते. सध्या पाच देशांत, 14 टिकाणी ह्याआशाज 'रेस्टॉरंट असून सगळ्याकडे त्यांच्या रेसिपांचा बोलबाला आहे. तेथील मसाल्यांचा फॉर्म्युलाही आशाताईंचा आहे. यावरून त्यांची स्वयंपाकघरातील आवड कित्ती खास होती, हे लक्षात येते.

सचिनदा आणि छोड दो आचलं
देव आनंद आणि नूतन यांचा 'पेईंग गेस्ट' (1957) हा सुपरहिट चित्रपट आहे. यातील गाणी खूप लोकप्रिय झाली आहेत. त्यातील 'छोड दो आचल जमाना का कहेगा' या गाण्यात 'आ' असे काही तर म्हण, असे संगीतकार एस.डी. बर्मन आशाताईंना म्हणाले होते. मात्र, 'आ' शब्दात मजा येत नव्हती. मग करायचे काय असा प्रश्न पडला. तेव्हा एस.डी. बर्मन म्हणाले, हे बघ आशा असा विचार कर भोसलेंनी तुझा पदर धरला तर काय करशील. त्यावर आशाताई जे म्हणाल्या तेच गाण्यात रेकार्ड करण्यात आले. त्यांच्या त्या बोलानांनी गाणे आणखी रोमॅन्टिक झाले.

क्रिकेटप्रेमी
आशा भोसले या क्रिकेटप्रेमी होत्या. किंबहुना मंगेशकर कुटुंबाला क्रिकेटची आवड आहे, असे म्हटल्यास चुकीचे ठरणार नाही. लता मंगेशकरदेखील क्रिकेटच्या शौकिन होत्या. ब्रेबॉर्न स्टेडियमवर क्रिकेटचे सामने असले की आशाताई पाच दिवस सामने पाहायला जायच्या. आशाताईंकडे आठवणींचा महाकाय खजिना होता. पारतंत्र्यापासून आजपर्यंत पार्श्वगायनात असलेल्या कदाचित त्या एकमेव असाव्यात. त्यांनी गायलेले प्रत्येक गाणे, सर्व संगीतकार, सहगायक, कलाकार यांच्याविषयी आणि खुद्द आशाताईंविषयी सांगण्यासारखे खूप आहे. त्यासाठी शब्दही कमी पडतील. यावर उपाय एकच आशाताईंची गाणी ऐकणे!

आशाताईंच्या गाण्याला जसे वय नाही तसे त्यांच्या फॅन्सनाही वय नाही. म्हणजे लहानांपासून मोठे आणि वृद्धांनाही आशाताईंची गाणी आवडतात. असे असले तरी त्यांनीच गायलेले 'भोगले जे दुःख त्याला सुख म्हणावे लागले', हे गीत त्यांच्या आयुष्यासाठी लागू होते. अनेक कष्ट उपासले, अनेक खरता खाल्ल्या. मात्र, आशाताई कधीही दुःखाला कवटाळून बसल्या नाहीत. म्हणूनच कितीही सर्व केला तरी गुगलवर आशाताईंचा विडलेला, गंभीर मुद्र्या तसेच चिंताग्रस्त चेहरा किंवा फोटो दिसत नाही.

आज रोने दो हमें...

गेली आठ दशके आपण एक चमत्कार वारंवार अनुभवत आलो आहोत. वाद्यवृंदातील एखाद्या वाद्याचा स्वर हळुवारपणे सुरू होतो, मग त्या स्वरांमध्ये गुरफटून सुरांची एक धारदार कटपटा काना-मनात घुसत जाते, स्वरांचे हवेहवेसे वार करत! गीत कोणाचेही असे, संगीतकार कोणीही असे, मूळमध्ये अस्ताना याच आशाताई जेव्हा एखाद्या गीत जेव्हा आशाताईंच्या आपल्या कानांवर पडते, तेव्हा साक्षात्कार होतो एका दैवी प्रतिभेचा! हा साक्षात्कार तर आशाताईंच्या हजारो गाण्यांमधून पुढेही लाखो वर्षे होत राहणार आहे; परंतु भूलोकीचा हा स्वर मात्र आता अनंत अवकाशात विलीन झाला आहे. मास्टर दीनानाथ मंगेशकर यांच्याकडून मिळालेला स्वरांचा वारसा मादकता रक्षण करून आशाताईंनी केलेला प्रवास सोपा नव्हता. त्यांच्या आयुष्यातील आघात आणि अपघातांची मालिका कधी संपलीच नाही. अनेक परीक्षा, अनेक कसोटीचे प्रसंग आणि संघर्षांच्या मार्गावरून प्रवास करत, आपले नाव सार्थ उरवत आशाताईंनी या आव्हानांचा सामना केला. नियतीने परहार टाकलेल्या अपार वेदनांनी त्यांचे गाणे जणू समृद्ध केले. त्यांचे दुःख त्यांच्या आवाजातून त्यांच्या गाण्यात पाह्यार गेले. अशी परिस्थिती त्यांच्यापुढे अनेकदा आली. 'भोगले जे दुःख त्याला सुख म्हणावे लागले, एवढे मी भोगले की मज हसावे लागले' या ओळी जणू त्यांच्या आयुष्याकडे पाहूनच लिहिलेल्या आहेत, असे वाटावे. मात्र असे क्षण उलटून गेल्यावर प्रत्येक वेळी त्या अधिकाधिक कणखर होत नव्या जोमाने आयुष्याला सामोऱ्या जात गेल्या, 'जो भी है, बस यही एक पल है' म्हणत त्या त्या क्षणांचा आनंद स्वतः घेत रसिकांनाही देत गेल्या. सतत जिंदादिल, हसतमुख. उत्साहाचा धबधबाच जणू! त्यांचे आयुष्य माहिती असलेल्यांना प्रश्न पडत असे, हे सगळे येते कुठून? आशाताईंच्या याच गाण्यांचा एकरंगित विचार केला तर एक गोष्ट प्रकर्षाने जाणवते ती त्यांची बंडखोरी. ती त्यांच्या स्वभावानुसार गाण्यांत उतरली होती. प्रस्थापित आणि मळलेल्या वाटने जाता जाता, त्यांपेक्षा काही तरी वेगळे शोभायचे आणि करूनही दाखवायचे हा त्यांचा स्वभाव. त्यांच्या स्वभावगतला रोखटोकपणा, फटकळपणा बहुधा त्यांचेच आला असावा. आशाताईंच्या घरात गुणवत्तेची एवढी प्रचंड स्पर्धा, की कधी तुलना, कधी अफवा यांचे पीक येणार हे ओघाने आलेच. लतादीदींशी असलेल्या स्पर्धांबरोबरही किंवा मतभेदांविषयीही कधी तरी

प्रश्न विचारले जात. एकदा अशाच एका प्रश्नावर आशाताई फटकळपणे म्हणाल्या, 'आमच्यात काय असेल ते असो, आमचं आम्ही बघून घेऊ. पण तुम्ही एक लक्षात ठेवा, आम्ही दोघी म्हणजे केचीची दोन धारदार पाती आहोत. आमच्यामध्ये याल तर कापले जाल.' मात्र थडामस्करांच्या मूळमध्ये असताना याच आशाताई जेव्हा बाबूजींच्या शिकवण्याची फर्मास नक्कल करीत, 'तू नजरने हो म्हटले पण, वाचनेने वदणार कधी?' ही ओळ म्हणून दाखवत तेव्हा त्या संपूर्णतः वेगळ्या आशाताई असत. प्रेमगीत, विरहगीत, कंत्रे, डिस्को, गझल, मुजरा, कव्वाली, लावणी यांपासून भक्तिगीत ते नाट्यसंगीत! खटका, नखरेलपणा, वात्सल्य, अवखळपणा, मादकता! शास्त्रीय बैठकीचे गाणे असो किंवा नाट्यसंगीत असो, त्यांच्या गाण्यातली, आवाजातली सहजता अचंबित करते. एवढा अफाट आवाका अन्य कोणत्याही गळ्याचा नव्हता व नसेलही. आशाताईंचा आवाज, त्यांची गायकी शब्दांच्याही पलीकडची आहे. काळाची गती आणि बदल ओळखून, येणाऱ्या प्रत्येक नव्या पिढीला त्यांनी आपलेसे करून घेतले. त्यांना सगळ्या तऱ्हेची गाणी ऐकवत रसिक म्हणूनही प्रगल्भ केले. व्यक्तिगत आयुष्यातील चढ- उतार, व्यावसायिक क्षेत्रातील अडचणी, स्पर्धा यावर जिद्दीने आणि चिकाटीने मात करून या स्वरसृष्टीत त्यांनी उंचीचे, मानाचे स्थान कष्टाने मिळवले. हा संघर्ष, जिद्द आणि अविरत, अपार मेहनत यातून रसिकांना मिळाला तो अनमोल गाण्यांनी शिगोशींग भरणेला, कधीही रिता होणार नाही असा सुरांचा अमृतकुंभ. आशाताईंना नायिकेचा स्वर म्हणून स्थापित करणारे ओ. पी. नय्यर यांच्यापासून ते त्यांच्या आवाजाचा पीत आणि त्याची ताकद ओळखून त्याबरोबरच आणि केवळ आशाताईंचा गाऊ शकतील अशा चाली बांधणारे हृदयनाथ मंगेशकर, आर. डी. बर्मन यांच्यापठरत अनेकांच्या गाण्यांनी हा अमृतकुंभ भरलेला आहे. ह्यामन ही देवता मन ही ईश्वरहू सारख्या भक्तिरसाने तुडुंब भरलेल्या गाण्यापासून ते मादकतेच्या मध्यात न्हालेल्या 'दम मारो दम'सारख्या गाण्यांपर्यंत अनेक प्रकारची गाणी आशाताई तेवढ्याच समरसतेने गायल्या. अनेक गीतकारांनी शब्दांमधून गुंफलेल्या, शंभराहून अधिक संगीतकारांच्या स्वरचर्चामधून विविध भावनांचे प्रकटीकरण करत त्यांनी ही वाटचाल केली. शेकडो संगीतकार... प्रत्येकाची तऱ्हा वेगळी, ढंग वेगळ; मात्र त्या रचनांना न्याय

फिरुनी नवी जन्मेल ती...

त्या परमपित्या परमेश्वरांच्या दरबारात जाणारा स्वर्गाचा मार्ग आज कमालीचा गजबजलेला असेल... हाही स्वरफुलांच्या माळा आणि संगीतपुष्पांचे गुच्छ घेऊन स्वर्गातील आजपर्यंतच्या सगळ्याच 'स्वरगंधर्व' आणि स्वरतारकांकडून 'तिच्या' स्वागताच्या तयारीची लगवण सुरू असेल. मन्नादा, हेमंतदा, किशोरदा, रफीसाहेब, मुकेशजी 'अब मेहफील जमेगी' म्हणत आज भरलेचे खुशीत असतील. भूलोकापासून परमेश्वराकडे येणाऱ्या मार्गावर 64 कलांचे स्वर्गलोकातील उपासकही आज आपली कलाकामे बाजूला ठेवून उत्सुकतेने 'तिची' वाट पाहत असतील, या भूतलावरील मर्त्य अशा रसिक कानसेन समुदायांकडून निरोप घेऊन आपल्या मैफलीत येणाऱ्या 'आशा'चे जीवनगाणे इथे आता प्रत्यक्ष ऐकायला मिळेल या अपेक्षेने स्वर्गातील झाडून सगळी स्वरमान रसिक मंडळी भलतीच आनंदात असतील, या सर्व स्वरोत्सुकांचे नेत्रुत्व अर्थातच आशाची ज्येष्ठ बहीण 'लता' या 'दीदी'कडेच असेल. या भारतातल्या महाराष्ट्राच्या मातीतील मास्टर दीनानाथ मंगेशकर या स्वरांच्या वटवृक्षाच्या सावलीत आशा आणि लता या दोन स्वरवेळी फुलल्या आणि बहरल्या, त्यांच्या स्वरस्ववासाने अवघ्या देशातच नव्हे तर जगातील संगीताचा आसमंत भरून टाकलेला आहे, हा दोन्ही बहिणींचा स्वर्गीय स्वर आपल्या कित्येक शतके आणि पुढील पिढ्यांनाही स्वर्गांधित करणारा आहे. ह्या अनमोल ठेवा आपल्यासाठी ठेवून लतानंतर आता आशाही पुढच्या प्रवासासाठी निघून गेल्या आहेत. आकाशवाणी, विविध भारती, रेडीओ सिलोनच्या जमाऱ्यापासून ते आजपर्यंतच्या 'एफएम' यू ट्युबपर्यंतच्या सात आठ दशकांच्या ध्वनीतरंगांचा एकाकशा लता आणि आशा या दोन स्वरलहरांनी व्यापलेला आहे... आणि भारतीय संगीताचा आसमंत चंद्र सूर्य असेपर्यंत या दोघींच्या स्वरांने भारलेला राहणार आहे. ही पोकळी कधीही रिकामी होणार नाही, त्यामुळे 'आशा भोसले गेल्याने संगीत विश्वात मोठी पोकळी निर्माण झाली' असा, विधान करण्यात अर्थ नाही, आशा भोसलेंचा स्वर तुलनेने अधिकच हळव्या वाटावा, अशी परिस्थिती होतीच की, 'सोनियाच्या ताटी उजळल्या ज्योती, ओवाळीत बाऊराया रे...' या बंधूप्रेमाच्या गाण्यातील आशाच्या स्वराला इतर कुठलाही शब्द नव्हताच, 'मलमली तारुण्य माझे तू पहाटे पांढरावे...' पर्यंत सूरेश भट्टांचे असले तरी या गाण्यातील लाडिलेवळ प्रणयेच्छेला दुसऱ्या कोणत्याही आवाजाने इतका 'मधाळ' न्याय दिला नसताच, लताचा आवाज म्हणजे 'पहाटेच्या दबबिंदूसारखा तरल हळवा...' तर 'आशाचा स्वर म्हणजे मधुगंधाचा गोडवा' आशाच्या आवाजातला धुंद, प्रणयाराधनाचा कैफ संगीतरसिकांची शुद्ध हरपणाराच होता. आशाचा स्वर कन्यातेला अवखळ असल्याने ओ.पी. नय्यर यांनी आशाच्या स्वरांना न्याय देणाऱ्या वैशिष्ट्यपूर्ण गाण्यांची संगीतरचना केली. आशाच्या आवाजाची भुरळ ओ.पी. नय्यरसाहेबांपासून ते अलीकडच्या ए.आर. रेहमानपर्यंत अनेक दिग्गज संगीतकारांना पडली होतीच. आशाच्या आवाजात कुठलाही संगीतिक अभिनिवेश शोधूनही सापडत नाही, केवळ मानवी, स्त्री-तारुण्यसुलभ जाणिव, भावनांचा निखळ आवाज म्हणजेच 'आशाचा स्वर' हेच खरं... अशी कित्येक उदाहरणे दाखल्यासाठी शोभावित, केवळ गुलजारांच्या 'इजाजत'मधला आशाचा 'खाली हाथ शाम आनी है...' हा गझलस्वर एकदा तरी हे मत पेटते. संगीतकार रवीजींनी संगीतबद्ध केलेलं राजेंद्र क्रिशन यांची शब्दरचना 'जीने का अगर अंदाज आये, तो किन्नी हँसी है जिन्दगी...मरने के लिए जीना है अगर, तो कुछ भी नहीं है जिन्दगी' हे आशा भोसले यांच्या स्वरातील गाणे म्हणजे त्यांच्या संपूर्ण जीवनगाण्याचे कला तत्त्वज्ञान म्हणजे लागेल. जीवन जगण्याचा 'अंदाज' आशा भोसले यांना संपूर्णपणे आत्मसात झाला होता हेच खरे, आता 'अंदाज' नावाच्या चित्रपटातलं आशाचं 'आशावादी' असंच गाणं 'आठवाव...जिंदगी एक सफर है सुहाना...यहाँ कल क्या हो किसने जाना' किशोरच्या आवाजातलं हे गाणे आपल्याला माहीत असतंच, पण याच चित्रपटात याच गाण्यात आशा भोसलेंनी त्यांच्या आवाजातून जीवनाविषयीचा जो सकारात्मक आशावाद पेरला आहे, तो किशोरपेक्षा कमी उत्कट नाहीच. आशा भोसले यांचे आयुष्य म्हणजे तल्लीन होऊन, समरसून गायलेले एखादे जीवनगाणे किंवा गझल असावी. 'पुढचं पाऊल' चित्रपटातील एकाच या जन्मी जणू फिरुनी नवी जन्मेनी मी, अशा आशयासारखं. आशा भोसले यांना आपल्या आवाजाची मर्यादा आणि बलस्थाने स्पष्टपणे जात होती, म्हणूनच अवखळ, काहीशा बिनधास्त गाण्यांसाठी त्यांचा स्वर संगीतकारांची पहिली परसंती होती. आशा भोसले यांच्या आवाजात जीवनाचा आशावाद पुरेपूर आढळतो. कालेमध्ये विशेष करून संगीतकलेमध्ये सर्वोच्च किंवा सर्वोत्तम स्वरपर्यंत पोहचणे एकवेळ शक्य होईल, परंतु निखळ माणूसपणाच्या स्वरावर सात ते आठ दशके संतुलन राखणे कठीण आहे. आशा भोसलेंच्या स्वरात मीरेसारखी परमेश्वराची निरिस्म भक्ती किंवा समर्पणापेक्षा राधेसारखा अवखळपणा आणि प्रेम, मैत्रीचा हट्ट आहे. म्हणूनच आशा भोसलेंचा स्वर स्त्रीसुलभ जाणिवेच्या अतिशय जवळ जाणार आहे. उत्कटता, प्रणयाराधना, प्रेम, विरह, जिद्दवाह्य, मैत्री, हट्ट असे कित्येक मानवी पैलू आशा भोसलेंच्या आवाजात आढळतील. आशा भोसले यांनी अगदी सामान्य शब्दरचनांनाही आपल्या स्वरांतून जी मानवी संवेदनेची उंची मिळवून दिली, त्यात शोधूनही भावनिक कुत्रिमता सापडणार नाही. मानवी जगण्याची उमेद देणारी 'आशा' कधीही संपत नसते. आशा देहरुपाने अनंतात विलीन झाली तरी माणसाच्या जगण्यातील 'आशा' तिच्या कित्येक गाण्यांमध्ये काठोकाट भरलेली आहे. ती आपल्या जीवनात स्वररूपाने कायम राहणार आहे, ही आशा कधीही संपणारी नाही, ती फिरून जन्म घेईल, अशी आशा बाळगुया. आशा भोसले यांना सुरांची सुमनांजली...

टोमॅटोची व चिंचेची चटणी

साहित्य : अर्धा किलो टोमॅटो, ५-७ लसणाच्या पाकळ्या, अर्धा वाटी तेल, चमचाभर मोहरी, आवडीनुसार तिखट व मीठ, थोडासा चिंचेचा गाळलेला कोळ, अर्धा चमचा मेथी दाणे, थोडासा कढीपत्ता व हिंग, दोन चमचे साखर.

कृती : सर्वप्रथम कढईत तेल घालून हिंग व मेथी परतून घ्या. त्याची पावडर करा. लसूण आणि टोमॅटोही मिक्सरमध्ये घालून त्याची पेस्ट करून घ्या. ती पेस्ट घट्ट होईपर्यंत शिजवा. आता एका कढईत जास्त तेल घालून त्यावर मोहरी व कढीपत्त्याची फोडणी तयार करा. त्यात चिंचेचा कोळ, हिंग, मेथीची पावडर, मीठ, तिखट घाला. कोळ शिजू लागला की टोमॅटोची पेस्ट व साखर घालून पाच मिनिटे शिजवा.

नृत्य हे मन, शरीर आणि आत्मा यांच्यासाठी समग्र क्रियाकल्प आहे. नृत्य एक शारीरिक क्रियाकल्प आणि सर्जनशील भावनेच्या माध्यमातून वापरल्याने, ऊर्जा कुशलतेने हाताळण्यास मदत करते आणि यामध्ये नृत्य आर्ट कौशल्य, ज्ञान आणि समज विकसित होण्यास मदत शिकण्यासोबतच लोक काही तरी शोधत असतात आणि त्यांना ऑक्टिव्हिटीमध्ये सहभागी होतात. ज्या लोकांना अंतर्दृष्टी समजून त्यांना स्वतःला व्यक्त करण्यासाठी एक प्लॅटफॉर्म मिळते आणि त्यांचे सकारात्मकरीत्या परिवर्तित होते.

डान्स करताय? हे फायदे समजून घ्याव

सध्याच्या काळात आपला बहुमूल्य वेळ तंत्रज्ञान आणि सोशल मीडिया घेते, तेव्हा नृत्य हा एक असा छंद आहे जेथे एखादी व्यक्ती शिकू शकते, आनंद घेऊ शकते आणि त्याच वेळी कामही करू शकते. प्रत्येक वर्गामध्ये फिटनेस लेवल, आत्मविश्वास, लक्ष केंद्रित करणे, एकाग्रता, सांघिक भावना, सकारात्मक विचार, शिस्त, शरीराची ठेवण असे सर्वांगीण विकासाकडे लक्ष दिले जाते. डान्स नेहमी स्वच्छ वातावरणात शिकला जातो त्यामुळे मनही प्रसन्न राहते. प्रत्येक विद्यार्थ्याला किंवा युपकडे समान लक्ष दिल्याने समानतेची भावना मिळते. नृत्य शिकत असताना फक्त शारीरिक क्रियाकल्प करत नाहीत तर यामधून आत्मविश्वास वाढतो, रक्त अभिसरण प्रक्रिया सुधारते, मांसपेशी मजबूत होतात आणि वजन वाढते, चांगले समन्वय आणि कौशल्य विकसित होते. नृत्य हे शरीरातील ऊर्जा

आणि भावना बाहेर सोडण्याचा एक चांगला मार्ग आहे. जेव्हा आपण नृत्य करतो तेव्हा घाम येतो आणि चामाद्वारे चांगले वाटणारे एण्डॉर्फिन बाहेर उत्सर्जित होते, ज्यामुळे आपल्याला आनंदी वाटते. चांगले संगीतही मनाला शांती देते. नृत्य हे संगीताला जिवंत रूप देण्याचे काम करते. शिकण्याची पद्धत ही परस्पर संवादात्मक असल्याने शिक्षण प्रक्रिया तणावमुक्त आणि अधिक मजेदार असते.

माझ्यासाठी आरोग्य ही एक मनाची स्थिती आहे आणि फिटनेस हा जगण्याचा मार्ग. तंदुरुस्त शरीरामध्ये निरोगी मन असते. नृत्य संपूर्ण फिटनेस, सहनशक्ती आणि स्नायूंची बळकटी तसेच संपूर्ण शरीरामध्ये ताकद वाढवण्यास मदत करते.

यात कार्डियो व्हॅस्कुलर / एरोबिक फिटनेस, आणि शरीरातील लवचिकतेसाठी समावेश केला एकत्रितपणे काम केल्याने संधांचे महत्त्व तसेच सांघिक भावना वाढते. नृत्यासाठी भरपूर सहनशक्ती आवश्यक असते जी शरीर चपळ बनवण्यास मदत करते. अशा प्रकारे नृत्य मधून मनःशांती, एकाग्रता, चपळता, तंदुरुस्त आणि निरोगी राहण्यास मदत असे अनेक प्रकारचे फायदे होतात.

कोर स्ट्रेचिंगचा जातो. युपमध्ये केल्याने संधांचे महत्त्व तसेच सांघिक भावना वाढते. नृत्यासाठी भरपूर सहनशक्ती आवश्यक असते जी शरीर चपळ बनवण्यास मदत करते. अशा प्रकारे नृत्य मधून मनःशांती, एकाग्रता, चपळता, तंदुरुस्त आणि निरोगी राहण्यास मदत असे अनेक प्रकारचे फायदे होतात.

रिकाण्या पोटी प्या गुळ-जिऱ्याचे पाणी, होतील अनेक फायदे

प्रत्येकाच्या घरी स्वयंपाकघरामध्ये जिरे सहज उपलब्ध होते. जिऱ्याचा वापर अनेक भाज्या बनवताना केला जातो. जिऱ्यामुळे अन्न पचायला मदत होते. तसेच गुळदेखील आरोग्यासाठी खूप फायदेशीर आहे. हिवाळ्यात गुळाचे सेवन केल्याने आरोग्याला अनेक फायदे होतात.

गुळ आरोग्यासाठी एक वरदान मानला जातो. आयुर्वेदातही गुळाचे महत्त्व सांगितलेले आहे. आपल्याला माहित आहे की, गुळ आणि जिरे आपल्या आरोग्यासाठी किती फायदेशीर आहे? चला जाणून घेऊयात याचे शरीराला होणारे फायदे...

अॅनिमिया रुग्णांसाठी फायदेशीर : गुळ आणि जिऱ्याचे पाणी पिण्याने अॅनिमिया किंवा रक्ताची कमी भरून निघण्यास फायदेशीर ठरते. तसेच

रक्तामधील अशुद्धता दूर होते. डोकेदुखीपासून आराम : थंडीमध्ये बऱ्याच लोकांना डोकेदुखीचा त्रास जाणवतो. अशावेळी गुळ-जिऱ्याचे पाणी पिण्याने फायदा होतो.

कंबरदुखीवर फायदेशीर : हिवाळ्यात अनेकांना कंबरदुखीचा त्रास होतो. जर गुळ आणि जिऱ्याचे पाणी घेतल्याने कंबरदुखीपासून आराम मिळतो.

रोगप्रतिकार क्षमता वाढवते : गुळ आणि जिरे आपल्या शरीरात घाण साफ करण्यासोबतच शरीराची रोग प्रतिकारक क्षमता वाढवण्यास मदत करते.

मासिक पाळीच्या त्रासापासून आराम : गुळ आणि जिऱ्याचे पाणी घेतल्याने अनियमित मासिक पाळी आणि पोटदुखीच्या समस्या दूर होतात.

गुळ आणि जिऱ्याचे पाणी कसे बनवावे

एका वाड्यात दोन कप पाणी घ्या. यामध्ये एक चमचा गुळाचा चुरा आणि एक चमचा जिरे टाकून चांगली उकळी घ्या. यानंतर हे पाणी कप घेऊन पिऊ शकता. मात्र लक्षात ठेवा, हे पाणी सकाळी रिकाम्या पोटी घेणे आवश्यक आहे.

मधल्या वेळेच्या भुकेसाठी सेवन करावेत हे 'स्नॅक्स'

सकाळचा भरपेट नाश्ता, दुपारचे आणि रात्रीचे भोजन, ही आपल्या दिनक्रमातील तीन महत्त्वाची भोजने मानली गेली आहेत. या तीन भोजनांच्या व्यतिरिक्त मधल्या वेळी लागणाऱ्या भुकेसाठी काही खाल्ले गेले नाही, तर पुढील भोजनाच्या वेळी जास्त भूक लागल्यामुळे प्रमाणाबाहेर जास्त भोजन घेतले जाते. परिणामी अपचन, अॅसिडिटी सारख्या समस्या उद्भवतात. तसेच अंधून मधून लागणाऱ्या भुकेवर उपाय म्हणून चिप्स, भजी, वडापाव, सामोसे अशा पदार्थांची जोड अनेकदा आपण देत असतो. मधल्या वेळी खाल्ल्या गेलेल्या अशा पदार्थांमुळे वजन वाढण्यास सुरुवात होते. त्यामुळे मधल्या वेळेची भूक शमवण्यासाठी असे पदार्थ आहारामध्ये समाविष्ट केले जावेत, जे पचण्यास हलके असतील आणि ज्यांच्या सेवनामुळे वजनही वाढणार नाही. मधल्या वेळेच्या भुकेसाठी सुका मेवा हा चांगला पर्याय ठरू शकतो. अक्रोड, बदाम, शेंगदाणे, खारीक इत्यादी सुका मेवा आरोग्याच्या दृष्टीनेही उत्तम आहे. या मेव्यातून शरीराला आवश्यक जीवनसत्त्वे, प्रथिने, फायबर आणि ओमेगा थ्री मिळत असतात.

त्यामुळे सुक्या मेव्याच्या सेवनाने भूकही शमते आणि शरीराला पोषण मिळते. याव्यतिरिक्त पनीर मधल्या वेळेच्या भुकेसाठी चांगला पर्याय आहे. पनीरमध्ये प्रथिने असून, यामुळे भूक लवकर शमते. शरीरातील स्नायूंच्या बळकटीसाठी प्रथिने आवश्यक असून, ही प्रथिने पनीरसारख्या पदार्थांमधून मिळतात. पनीर कच्चे किंवा ग्रिलवर भाजून घेऊन सॅलड बरोबर खाता येऊ शकते. भाजलेले किंवा कच्चे चणे, कच्चे हरभरे, फुटाणे हा ही पर्याय मधल्या वेळेच्या भुकेसाठी चांगला. यामध्ये प्रथिनांच्या जोडीने फायबर, क्षार आणि जीवनसत्त्वे आहेत. यांच्या सेवनाने ब्लडशुगर लेव्हल नियंत्रित राहण्यास मदत होते. रताळ्यामध्ये सावकाश पचणारी कबोदके आणि डायटरी फायबरची मात्रा अधिक असून, शरीराला सक्रिय ठेवणारी ऊर्जा यातून मिळते. मधल्या वेळेच्या भुकेसाठी ताजी फळे हा देखील उत्तम पर्याय आहे. तसेच फळे आपल्यासोबत कुठेही नेता येणे शक्य असल्याने कामानिमित्त बाहेर पडण्याची वेळ आली तरी मधल्या वेळेची भूक भागवण्यासाठी हा उत्तम, पोष्टिक पर्याय आहे.

केसांसाठी कंडिशनर

हे केसांसाठी नैसर्गिक कंडिशनरचे काम करते. पूर्ण केसांवर दही लावून शांवर कॅप लावून घ्या. ३० मिनिटांनी केस धुवून टाका.

केस होतील मुलायम

दहाला मधात मिसळून मार्क तयार करा. हे केसांना लावल्याने केस मुलायम होतील. हे १५ ते २० मिनिटांपर्यंत केसांना लावून ठेवावे नंतर धुवून घ्यावे.

केसांमध्ये चमकसाठी

केसांना मॉईश्चराइज करून चमक आपणायची असेल तर दहाला मायोनीजबरोबर मिसळावे. हे मिश्रण केसांच्या शेवटच्या कोपऱ्यापर्यंत लावावे. अर्ध्या तासाने केस सामान्य पाण्याने धुवून टाकावे.

दोन तोंडी केसांपासून मुक्ती

आठवड्यातून दोन दिवस केसांमध्ये दही लावा, आपली दोन असलेल्या केसांची समस्या सुटेल. केस मजबूत होतील.

कोंड्यापासून सुटका

कोंड्याची समस्या असल्यास दही आणि लिंबाची पेस्ट लावल्याने आराम मिळेल. आठवड्यातून दोनदा हा उपाय अमलात आणा. **केस गळतीवर असरदार** कढीपत्ता दहात मिसळून पूर्ण केसांवर लावल्याने केस गळतीवर फायदा मिळेल तसेच पांढऱ्या केसांपासून मुक्तीही मिळेल.

केस वाढीसाठी

दही, नारळाचे तेल आणि जास्वंद फुलाची पाने मिसळून पेस्ट तयार करा. ही पेस्ट केसांना लावून १ ते २ तासांसाठी तसेच राहून द्या. नंतर केस धुवून कंडिशनर लावून घ्या.

हे जाणून घेतल्यावर लगेच लावावे केसांना दही

आरोग्यासाठी दही खणे उत्तम आहे हे तर सर्वांना माहित आहे पण दहाने लवच आणि केसांचेही सौंदर्य वाढते हे कमी लोकांना माहित असेल. नियमित दही लावल्याने चेहऱ्यावर ग्लो येतो आणि केसांवर वापरल्याने डेझ्फ दूर होतो आणि केसही मजबूत होतात. तर आता साबण आणि शॅम्पूवर खर्च करणे सोडून दही लावा आणि जाणून घ्या किती गुणकारी आहे हे ते...

संतुलित आणि योग्य आहार म्हणजे नेमके काय आणि त्याचा अवलंब कसा करावा याबद्दल आहारशास्त्रामध्ये अनेक पर्याय सुचवले गेले आहेत. अशा या निरनिराळ्या पर्यायांमुळे योग्य आहार नेमका कसा असावा याबद्दल मनामध्ये खूप गोधळ उडणे साहजिक आहे. उदाहरण घ्यायचे झाले, एका तर वाईनचे देता येईल. आहारशास्त्रातील अभ्यासकांच्या मते वाईनच्या मर्यादित सेवनाने दातांमधील व हिरड्यांमधील हानीकारक जीवाणूंना नाश होतो तर आपणखी एका रिसर्चच्या मते आहाराला वाईनचे सेवन त्वचेच्या कर्करोगाला कारणीभूत ठरू शकते.

देवा. शरीराला हातावर संतुलित करा. आता कंबरच्या भागाला जास्तीत जास्त वरच्या बाजूला उचला. डोके दोन्ही हातांमध्ये आणा. हातांना सरळ ठेवा आणि टाचा जमिनीला टेकवा. कंबरला वर उचलत हळूहळू श्वास सोडा. या योगासनामुळे रक्तप्रवाहामध्ये वाढ होते. दृष्टी चांगली होते. शरीराची लवचिकता वाढते.

सुप्त वज्रासन

योग : वज्रासनात बसताना लक्षात ठेवा

की, गुडघे आणि बोटे एकमेकाला चिकटलेली असावी. हळूहळू हाताला मागे घेऊन जमिनीला टेकवा. मान वर उचला आणि दीर्घ श्वास घ्या. यामुळे छातीला फुगवून शरीरात ऑक्सिजन वाढवते. बद्धकोष्ठता दूर करते.

को, गुडघे आणि बोटे एकमेकाला चिकटलेली असावी. हळूहळू हाताला मागे घेऊन जमिनीला टेकवा. मान वर उचला आणि दीर्घ श्वास घ्या. यामुळे छातीला फुगवून शरीरात ऑक्सिजन वाढवते. बद्धकोष्ठता दूर करते.

को, गुडघे आणि बोटे एकमेकाला चिकटलेली असावी. हळूहळू हाताला मागे घेऊन जमिनीला टेकवा. मान वर उचला आणि दीर्घ श्वास घ्या. यामुळे छातीला फुगवून शरीरात ऑक्सिजन वाढवते. बद्धकोष्ठता दूर करते.

को, गुडघे आणि बोटे एकमेकाला चिकटलेली असावी. हळूहळू हाताला मागे घेऊन जमिनीला टेकवा. मान वर उचला आणि दीर्घ श्वास घ्या. यामुळे छातीला फुगवून शरीरात ऑक्सिजन वाढवते. बद्धकोष्ठता दूर करते.

को, गुडघे आणि बोटे एकमेकाला चिकटलेली असावी. हळूहळू हाताला मागे घेऊन जमिनीला टेकवा. मान वर उचला आणि दीर्घ श्वास घ्या. यामुळे छातीला फुगवून शरीरात ऑक्सिजन वाढवते. बद्धकोष्ठता दूर करते.

को, गुडघे आणि बोटे एकमेकाला चिकटलेली असावी. हळूहळू हाताला मागे घेऊन जमिनीला टेकवा. मान वर उचला आणि दीर्घ श्वास घ्या. यामुळे छातीला फुगवून शरीरात ऑक्सिजन वाढवते. बद्धकोष्ठता दूर करते.

को, गुडघे आणि बोटे एकमेकाला चिकटलेली असावी. हळूहळू हाताला मागे घेऊन जमिनीला टेकवा. मान वर उचला आणि दीर्घ श्वास घ्या. यामुळे छातीला फुगवून शरीरात ऑक्सिजन वाढवते. बद्धकोष्ठता दूर करते.

को, गुडघे आणि बोटे एकमेकाला चिकटलेली असावी. हळूहळू हाताला मागे घेऊन जमिनीला टेकवा. मान वर उचला आणि दीर्घ श्वास घ्या. यामुळे छातीला फुगवून शरीरात ऑक्सिजन वाढवते. बद्धकोष्ठता दूर करते.

को, गुडघे आणि बोटे एकमेकाला चिकटलेली असावी. हळूहळू हाताला मागे घेऊन जमिनीला टेकवा. मान वर उचला आणि दीर्घ श्वास घ्या. यामुळे छातीला फुगवून शरीरात ऑक्सिजन वाढवते. बद्धकोष्ठता दूर करते.

को, गुडघे आणि बोटे एकमेकाला चिकटलेली असावी. हळूहळू हाताला मागे घेऊन जमिनीला टेकवा. मान वर उचला आणि दीर्घ श्वास घ्या. यामुळे छातीला फुगवून शरीरात ऑक्सिजन वाढवते. बद्धकोष्ठता दूर करते.

को, गुडघे आणि बोटे एकमेकाला चिकटलेली असावी. हळूहळू हाताला मागे घेऊन जमिनीला टेकवा. मान वर उचला आणि दीर्घ श्वास घ्या. यामुळे छातीला फुगवून शरीरात ऑक्सिजन वाढवते. बद्धकोष्ठता दूर करते.

को, गुडघे आणि बोटे एकमेकाला चिकटलेली असावी. हळूहळू हाताला मागे घेऊन जमिनीला टेकवा. मान वर उचला आणि दीर्घ श्वास घ्या. यामुळे छातीला फुगवून शरीरात ऑक्सिजन वाढवते. बद्धकोष्ठता दूर करते.

को, गुडघे आणि बोटे एकमेकाला चिकटलेली असावी. हळूहळू हाताला मागे घेऊन जमिनीला टेकवा. मान वर उचला आणि दीर्घ श्वास घ्या. यामुळे छातीला फुगवून शरीरात ऑक्सिजन वाढवते. बद्धकोष्ठता दूर करते.

को, गुडघे आणि बोटे एकमेकाला चिकटलेली असावी. हळूहळू हाताला मागे घेऊन जमिनीला टेकवा. मान वर उचला आणि दीर्घ श्वास घ्या. यामुळे छातीला फुगवून शरीरात ऑक्सिजन वाढवते. बद्धकोष्ठता दूर करते.

को, गुडघे आणि बोटे एकमेकाला चिकटलेली असावी. हळूहळू हाताला मागे घेऊन जमिनीला टेकवा. मान वर उचला आणि दीर्घ श्वास घ्या. यामुळे छातीला फुगवून शरीरात ऑक्सिजन वाढवते. बद्धकोष्ठता दूर करते.

तुमचा 'संतुलित' आहार आजारपणास कारणीभूत ठरत नाही ना?

अंधूनमधून काही ठरावीक तऱ्हेचे डायट शरीराच्या, आरोग्याच्या दृष्टीने अतिशय चांगले असल्याचे ऐकिताने येत असते. उदाहरणार्थ फ्रूट डायट किंवा आहारामध्ये डार्क चॉकलेट किंवा समुद्री मिठाचा वापर करणे अशा प्रकारचे सल्ले दिले जात असतात. पण अशा प्रकारची डायट किंवा असे अन्नपदार्थ खरोखरच शरीराच्या दृष्टीने फायदेशीर आहेत किंवा नाही याचा विचार करणे अगत्याचे ठरते. डार्क चॉकलेटमध्ये अँटी ऑक्सिडंट्स असून साखरेचे प्रमाण देखील यामध्ये कमी असते. पण तरीही यामध्ये कॅलरीजचे प्रमाण लक्षणीय असल्याने याचे सेवनदेखील इतर गोड पदार्थांप्रमाणे, मर्यादित प्रमाणात करावयाचे आहे, असे आहारतज्ज्ञ म्हणतात. तसेच आजकाल मैद्याने बनवलेल्या ब्रेड ऐवजी मल्टी ग्रेन ब्रेड किंवा होल व्हीट ब्रेड जास्त पोष्टिक समजला जातो. पण ब्रेड जरी कोणत्याही प्रकारचा

असला, तरी त्यामध्ये साखर, ट्रान्स फॅट्स आणि काही प्रमाणात मैदा असतोच हे लक्षात घ्यायला हवे. होल व्हीट ब्रेडमध्ये फायबरचे प्रमाण जास्त आहे, आणि जीवनसत्त्वे देखील यामध्ये आहेत. तसेच मल्टी ग्रेन ब्रेड, लो ग्लायसेमिक इंडेक्स असलेल्या धान्यांपासून बनवला जातो. पण तरीही काही प्रमाणात ट्रान्सफॅट आणि मैदा यांचा वापर यामध्ये केलेला असतो. त्याचप्रमाणे न्यूट्रिशन बासदेखील प्रमाणातसे सेवन करणे आवश्यक आहे, कारण यामध्ये साखर आणि फॅटचे प्रमाण अधिक असते. त्यामुळे जेव्हा त्वरित ऊर्जेची, म्हणजे एनर्जीची आवश्यकता असले आणि इतर कोणताही पर्याय उपलब्ध नसेल, तेव्हाच एनर्जी बासचे सेवन केले जावे. फळे आरोग्यासाठी उत्तम आहेत, हे आपल्याला ठाऊक आहे, पण फळांमध्ये देखील साखरेचे प्रमाण असतेच. त्यामुळे फळे किती आणि कधी खाल्ली जावीत याचा

विचार करणे गरजेचे आहे. फळांचे सेवन शक्यतो दिवसाच्या सुरुवातीला केले जावे. सकाळी फळे खाल्ली जात नसल्यास त्यांचे सेवन शक्यतो दिवसाच्या पूर्वार्धात होईल असे पाहावे. त्याचप्रमाणे समुद्री मीठ हे सामान्य मिठाच्या मानाने जास्त आरोग्यदायी आहे असे समजले जाते. खरे तर दोन्ही प्रकारच्या मिठांमध्ये सोडियमची मात्रा चाळीस टक्के, म्हणजे एका टीस्पूनमध्ये २३०० मिलीग्राम इतकी आहे. पण समुद्री मिठाचे कण आकाराने मोठे असल्याने ते आपोआपच कमी वापरले जाते. पण म्हणून सामान्य मीठ वापरण्यात देखील काही अपाय नाही. मुळातच आहारामध्ये मिठाचे प्रमाण मर्यादित असायला हवे, हे लक्षात घेणे गरजेचे आहे.

एलएलएम इन एन्व्हायरमेंटल लॉ हा पूर्णवेळ पीजी प्रोग्राम आहे ज्यामध्ये २ वर्षांचा कालावधी आहे ज्यामध्ये पर्यावरण संरक्षण, हवामान बदल संरक्षण आणि नैसर्गिक संसाधनांचा शाश्वत वापर यासाठी स्थानिक आणि आंतरराष्ट्रीय कायदेशीर फ्रेमवर्क समाविष्ट आहे. या अभ्यासक्रमादरम्यान विद्यार्थ्यांना पर्यावरण कायदाशी संबंधित विषय जसे की जल कायदा, व्यवसाय आणि व्यापार, विविध प्रकारचे प्रदूषण, जमिनीचे प्रश्न, पर्यावरणीय न्याय इत्यादी विषय शिकवले जातात.

अनिवार्य प्रक्रिया म्हणून कोर्स प्रोग्राममध्ये ५ टक्के स्टूट दिली जाते. **प्रवेश प्रक्रिया :** कोणत्याही सर्वोच्च विद्यापीठात एलएलएम एन्व्हायरमेंटल लॉ कोर्समध्ये प्रवेश घेण्यासाठी उमेदवारांना प्रवेश परीक्षा उत्तीर्ण करणे आवश्यक आहे. प्रवेश परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यानंतर, एक वैयक्तिक मुलाखत आहे आणि जर उमेदवारांनी त्यात चांगले गुण मिळवले तर त्यांना शिष्यवृत्ती देखील मिळू शकते. **नोंदणी :** उमेदवार अधिकृत वेबसाइटवर जातात. अधिकृत वेबसाइटला भेट दिल्यानंतर अर्ज भरा. अर्ज भरल्यानंतर तो नीट तपासून घ्या, जर फॉर्ममध्ये चूक

असेल तर तो नाकारला जाऊ शकतो. विनंती केलेली कागदपत्रे अपलोड करा. अर्ज सादर करा. क्रेडिट कार्ड किंवा डेबिट कार्डद्वारे ऑनलाइन फॉर्म फी भरा. **टप्पा २ : प्रवेश परीक्षा :** जर उमेदवारांनी एलएलएम एन्व्हायरमेंटल लॉ मध्ये प्रवेश घेण्यासाठी उच्च विद्यापीठांचे लक्ष ठेवले असेल, तर त्यांच्यासाठी प्रवेश परीक्षा उत्तीर्ण करणे खूप महत्त्वाचे आहे. ज्यासाठी नोंदणी प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर प्रवेशपत्र जारी केले जातात. ज्यामध्ये प्रवेश परीक्षेची संबंधित सर्व माहिती दिली जाते जसे की परीक्षा कधी आणि कुठे होणार आहे, इत्यादी. एलएलएम बिझनेस

लॉची प्रवेश प्रक्रिया CLAT-PG/AILET/ DU LLM/MHCET Law/LSAT इत्यादी प्रवेश परीक्षेवर अवलंबून असते. पात्र उमेदवारांची पुढील मुलाखतीच्या आधारे निवड केली जाते. प्रवेश परीक्षा झाल्यानंतर काही दिवसांनी, त्याचा निकाल जाहीर केला जातो, त्यासाठी विद्यार्थ्यांनी विद्यापीठाच्या वेबसाइट्स आणि सोशल मीडिया हॅंडलची नियमितपणे तपासणी करून स्वतःला अपडेट ठेवले पाहिजे. जे विद्यार्थी प्रवेश परीक्षेत पात्र ठरतील त्यांना विद्यापीठातर्फे मुलाखतीसाठी हजर राहण्यास सांगितले जाईल - एकतर ऑनलाइन (स्काईप, गुगल मीट, झूम)

अभ्यासक्रम

- मॉड्यूल I | निसर्ग आणि पर्यावरण कायदाची व्याप्ती
- मॉड्यूल II | आंतरराष्ट्रीय कायदा आणि पर्यावरण संरक्षण
- मॉड्यूल III | भारतीय पर्यावरण कायदाचा इतिहास व विकास
- मॉड्यूल IV | भारतीय संविधान अंतर्गत पर्यावरण संरक्षण
- मॉड्यूल V | पर्यावरण संरक्षण, सामान्य नागरी, फौजदारी कायदा
- मॉड्यूल VI | भारतीय पर्यावरण कायदा आणि पर्यावरण संरक्षण
- मॉड्यूल VII | वन, वन्यजीव आणि जैवविविधतेचे संरक्षण
- मॉड्यूल VIII | पर्यावरण कायदातील उदयोन्मुख समस्या

शीर्ष महाविद्यालये

- तामिळनाडू डॉ. आंबेडकर लॉ युनिव्हर्सिटी, तामिळनाडू
- हिदायतुल्ला राष्ट्रीय कायदा विद्यापीठ, रायपूर
- राष्ट्रीय कायदा विद्यापीठ आणि न्यायिक अकादमी, आसाम
- टॅरी युनिव्हर्सिटी, नवी दिल्ली

किंवा ऑफलाइन विद्यार्थ्यांना विद्यापीठ कॅम्पसमध्ये बोलावून. दरम्यान, इतर सर्व पात्रता निकषांची तपासणी केली जाते आणि जर विद्यार्थ्यांनी मुलाखतीत चांगली कामगिरी केली तर त्यांना एन्व्हायरमेंटल कायदातील एलएलएमचा अभ्यास करण्यासाठी प्रवेश दिला जातो.

पात्रता : उमेदवारांनी मान्यताप्राप्त महाविद्यालय किंवा विद्यापीठातून पदवी + एलएलबी किंवा बीएएलबीमध्ये बॅचलर पदवी असणे आवश्यक आहे. एलएलबी पदवीमध्ये उमेदवाराला एकूण किमान ६० टक्के गुण असणे आवश्यक आहे. उमेदवारांनी त्यांच्या पसंतीच्या महाविद्यालयांमध्ये जागा मिळवण्यासाठी CLAT-PG/AILET/DU LLM/MHCET कायदा/LSATसारख्या कोणत्याही एक सामान्य प्रवेश परीक्षेतही पात्र असणे आवश्यक आहे. एस्टी/एससी आणि ओबीसीमधील उमेदवारांना

1 मेपासून रिश्का व टॅक्सी चालकांसाठी मराठी भाषा अनिवार्य प्रताप सरनाईकांची घोषणा... ज्यांना मराठी येणार नाही त्यांचं काय?

■ बातमी / लेख, प्रीती दिपक नाईक

राज्याच्या परिवहन विभागाने अत्यंत महत्त्वाचा निर्णय घेतला आहे. यापुढे परवानाधारक रिश्का आणि टॅक्सी चालकांना मराठी भाषा अनिवार्य असणार आहे. इतकंच नाही तर ज्यांना मराठीचं ज्ञान नसेल त्यांचा परवाना रद्द केला जाणार आहे. परिवहन मंत्री प्रताप सरनाईक यांनी ही घोषणा केली. येत्या 1 मे म्हणजेच महाराष्ट्र दिनापासून परवानाधारक रिश्का व टॅक्सी चालकांना मराठी भाषा येणे अनिवार्य करण्यात येणार आहे.

मोटर परिवहन विभागाच्या 59 प्रादेशिक व उपप्रादेशिक कार्यालयांमार्फत परवाना तपासणी मोहीम राबविण्यात येणार आहे. यादरम्यान रिश्का आणि टॅक्सी चालकांना मराठी लिहिता व वाचता येते का? याची पडताळणी केली जाणार आहे. मराठी भाषेचे ज्ञान नसलेल्या चालकांचे परवाने रद्द करण्यात येतील, असं प्रताप सरनाईक यांनी सांगितलं आहे.

मंत्री सरनाईक म्हणाले की, मोटर परिवहन विभागांमार्फत रिश्का किंवा टॅक्सी चालकांना परवाना देताना स्थानिक भाषेचे, म्हणजेच मराठी भाषेचे ज्ञान असणे हा नियम आधीपासूनच लागू आहे. मात्र, मुंबई महानगर क्षेत्र, छत्रपती संभाजीनगर, नागपूर यांसारख्या शहरांमध्ये अनेक

परवानाधारक चालकांना प्रवाशांशी मराठीत संवाद साधता येत नाही, तसेच काही चालक मराठी बोलण्यास टाळाटाळ करतात, अशा तक्रारी मोठ्या प्रमाणात प्राप्त झाल्या आहेत.

ते पुढे म्हणाले की, ज्या प्रदेशात आपण राहतो त्या प्रदेशाची भाषा व्यवसायासाठी शिकणे हे प्रत्येकाचे कर्तव्य आहे. आपल्या मातृभाषेचा अभिमान असणे जितके आवश्यक आहे, तितकेच इतर राज्यात व्यवसाय करताना त्या राज्याच्या भाषेचा आदर करणेही महत्त्वाचे आहे.

म्हणूनच 1मेपासून सर्व परवानाधारक रिश्का व टॅक्सी चालकांना मराठी भाषा लिहिता व वाचता येणे बंधनकारक राहील. नियमांचे पालन न करणाऱ्या चालकांचे परवाने रद्द करण्यात येतील. तसेच नियमांकडे दुर्लक्ष करून चुकीच्या पद्धतीने परवाने देणाऱ्या परिवहन अधिकाऱ्यांवरही कठोर कारवाई करण्यात येईल, असेही मंत्री सरनाईक यांनी स्पष्ट केले.

पयारी जागेची मागणी

रिट याचिकेद्वारे सरकारच्या कारवाईवर तीव्र आक्षेप घेण्यात आला आहे. पुनर्वसनाबाबत ठोस तोडगा न काढताच मच्छिमारांच्या बोटी हटवण्याची तसेच बांधकामांवर तोडकागाची केलेली कारवाई थांबविण्यात यावी, सर्व पात्र मच्छिमारांना पयारी जागा देण्यात यावी. तसेच ११ जुलै २०२५ रोजी प्रशासनाने जारी केलेली नोटीस रद्द करावी, आदी मागण्या याचिकेत केल्या आहेत. याप्रकरणी लवकरच सुनावणी होण्याची शक्यता आहे.

गिरगाव चौपाटी कोळीवाड्यातील मच्छिमारांची मुंबई हायकोर्टात धाव

मत्स्य विभागाच्या जबरदस्तीच्या कारवाईला याचिकेद्वारे आव्हान

■ मुंबई। प्रतिनिधी,

गिरगाव चौपाटी कोळीवाड्यातील मच्छिमारांनी आपल्या हक्कांच्या संरक्षणासाठी अखेर उच्च न्यायालयाचे दार ठोठावले आहे. राज्य सरकार, मत्स्य विभाग व संबंधित अन्य यंत्रणांमार्फत करण्यात येत असलेल्या जबरदस्तीच्या कारवाईला मच्छिमारांनी रिट याचिकेद्वारे आव्हान दिले आहे. पयारी निवासाची व्यवस्था न करताच कोळीवाड्यातील मच्छिमारां व त्यांच्या बांधकामांविरुद्ध प्रशासनाने बेकायदेशीररीत्या दडपशाहीने कारवाई सुरू केल्याचे आरोप याचिकेत करण्यात आला आहे.

मच्छिमारांतर्फे गिरगाव येथील चौपाटी नाखवा संघाने अॅड. दिलीप साठले यांच्यामार्फत याचिका दाखल केली आहे. कोळीवाड्यातील मच्छिमारां कित्येक दशांकापासून याचिकाणी पारंपरिकपणे मासेमारीचा व्यवसाय करत आहेत. असे असताना

मच्छिमारांचे हक्क पायदळी तुडवून तसेच त्यांचे पुनर्वसन न करता राज्य सरकार आणि संबंधित प्राधिकरणांकडून जबरदस्तीची कारवाई केली जात असल्याचा गंभीर आरोप याचिकेत करण्यात आला आहे.

उच्च न्यायालयाच्या यापूर्वीच्या आदेशानुसार पात्र मच्छिमारांना कफ परेड येथे पयारी जागा उपलब्ध करून देणे आवश्यक होते. मात्र, जुन्या आदेशांचे पालन न करता संबंधित अधिकाऱ्यांनी नोटीस बजावून बोटी हटविण्याचा आणि कारवाईचा इशारा दिला आहे. त्याचा मच्छिमारांच्या उपजीविकेवर मोठा परिणाम होत आहे. विकास आराखड्यातील कोळीवाडा दर्जाकडे पूर्णपणे दुर्लक्ष करण्यात आले आहे.

माथेरानमध्ये पर्यटकांसाठी नवा नियम लागू गरजेचीच वस्तू नेण्यावर बंदी, साऱ्यांचीच तारांबळ

पर्यटकांची पंचाईत करणारा नवा नियम

प्रामुख्यान पावसाळ्यात माथेरानला भेटकरी, ट्रेकिंग किंवा निवात मुक्काम करण्यासाठी येणारे हजारो पर्यटक सोबत प्लास्टिक रनेकोट आणतात. अनेकदा परतीच्या प्रवासात हेच रनेकोट रस्त्यावर, दऱ्याखोऱ्यात फेकले जातात हेच वास्तव. या सवयीमुळे माथेरानमध्ये पर्यावरण संवर्धनाचा बोजवावाच उडाला होता. प्लास्टिक रनेकोट फक्त माथेरानमध्येच नव्हे तर, नेरळ रेल्वे स्टेशन परिसरातील मोठ्या प्रमाणात टाकून दिले जात असल्याचे वास्तव समोर आलं, ज्यामुळे या निसर्गरम्य शहराचं विदुषीकरण होत होतं. ही परिस्थिती आणि माथेरानमधील पर्यावरणाला होणारी हानी पाहता सदर प्रकरणाची गंभीर दखल घेण्यात आली. ज्यामध्ये माथेरान नगर परिषदेने यापुढे प्लास्टिक रनेकोटवर बंदी घालण्याचा महत्त्वपूर्ण निर्णय घेतला आहे. यंत्राच्या वषारासून या नियमाची अंमलबजावणीसुद्धा केली जाणार आहे.

■ मुंबई। प्रतिनिधी,

हिव्ळा, पावसाळा किंवा अगदी उकाड्याच्या दिवसांमध्येसुद्धा किमान दिलासा मिळावा आणि शहरी हक्काचीपासून थोडं दूर जाता यावं यासाठी बऱ्याच मंडळींचे पाय किमान अंतरावरील पर्यटनस्थळांकडे वळतात. यामध्ये येणारं एक नाव म्हणजे माथेरान. मुंबई, ठाण्यापासून हाकेच्या अंतरावर असणाऱ्या या माथेरानमध्ये दरवर्षी मोठ्या संख्येनं पर्यटक येतात. ज्यामुळे माथेरान आणि नजीकच्या भागांमध्ये असणाऱ्या स्थानिकांना अर्थार्जनाच्याही संधी मिळतात. याच माथेरानमध्ये आता एक अतिशय मोठा नियम लागू करण्यात आला ज्यामुळे महत्त्वाची गोष्टच नेण्यावर बंदी लागू करण्यात आली

आहे. पावसाच्या दिवसांमध्ये या नियमानं अनेकांचीच तारांबळ उडणार आहे, कारण माथेरानमध्ये इथून पुढं प्लास्टिक रनेकोट नेता येणार नाहीय.

माथेरान हे पर्यावरणहृष्ट्या अतिसंवेदनशील क्षेत्र

पर्यावरणहृष्ट्या अतिसंवेदनशील क्षेत्रांच्या यादीत माथेरानच्याही नावाचा उल्लेख होतो. मात्र, इथं अनेकदा अतिउत्साही पर्यटकांमुळे, अतिवापरातील प्लास्टिकमुळे वाढणारा कचरा आणि त्यातून होणारं नुकसान पाहता ते थांबवण्याचीच गरज डोकं वर काढताना दिसली. स्थानिक नागरिकांकडूनही यावर चाप बसवण्यासाठी काही निर्बंध लागू करण्याची मागणी सातत्याने करण्यात आली होती. अखेर समितीनं या मागणीची दखल घेतली. नव्या नियमाअंतर्गत प्लास्टिक रनेकोट वापरावर थेट बंदीच लागू करण्याचा निर्णय घेण्यात आला. याची अंमलबजावणी 2026 च्याच पावसाळ्यापासून केली जाणार आहे. एकिकडे माथेरानमध्ये प्रशासनानं काही नियम कठोर केले असले तरीही पर्यटकांसाठी इथं काही उत्कृष्ट सुविधा पुरवण्यावरही भर दिला जात आहे. ज्यामध्ये आकर्षक आसन व्यवस्थेचा समावेश आहे. बैठकीत माथेरानच्या महात्मा गांधी रोडवर मॉल रोडच्या धर्तीवर पर्यटकांसाठी बसण्याची आकर्षक आसन व्यवस्था उभारण्याचासाठीचाही निर्णय घेण्यात आला. या निर्णयामुळे बाजारपेठेचे सौंदर्य आणखी खुलून येईल यात वाद नाही.

होर्डिंग दिसावे म्हणून पनवेलमध्ये वृक्षछाटणी... ऑक्सीपार्क उद्यानात काय घडलं?

■ पनवेल। प्रतिनिधी,

शहराच्या सौंदर्यात खुलवणाऱ्या 'ऑक्सिपार्क' या सार्वजनिक उद्यानामधील झाडांचेर जाहिरातदाऱ्यांनी कुऱ्हाड चालवण्याला सुरुवात केली आहे. तक्का पेट्रोल पंपासमोरील सिमनलजवळ असलेल्या उद्यानातील पाच झाडांची बेकायदा छाटणी करण्यात आल्याचा धक्कादायक प्रकार सोमवारी (13 एप्रिल) उघडकीस आला आहे. जाहिरातीचे होर्डिंग स्पष्ट दिसावे यासाठी पाच झाडे छाटल्याचा संशय व्यक्त केला जात आहे. या प्रकरणी पनवेल महापालिकेने तातडीने पंचनामा केला आहे.

पडली आहे. पण, काही अज्ञात व्यक्तींनी या उद्यानातील झाडांची तोड करून पर्यावरणाचे मोठे नुकसान केले आहे. सोमवारी सकाळी पावणे अकराच्या सुमारास ही वृक्षतोड झाल्याचे लक्षात आले. उड्डाणपूल संपताना तक्का पेट्रोल पंपासमोर हे उद्यान आहे. या घटनेमुळे निसर्गप्रेमी संसंध झाले आहेत.

मुंबई-पुणे महामार्गावरील उड्डाणपुलाजवळ वर्दळीच्या ठिकाणी असलेले ऑक्सिपार्क उद्यान सर्वांचे लक्ष वेधून घेते. यामुळे शहराच्या नैसर्गिक सौंदर्यातदेखील भर

ही वृक्षतोड झाल्याचे रोहित आटवणे

यांच्या लक्षात आले. यात उद्यानातील ४ तबुबिया आणि १ सप्तपर्णी अशा एकूण ५ झाडांच्या फांद्या आणि शेंडे निर्दयीपणे छाटण्यात आले आहेत. यातून लक्षात आलेली बाब म्हणजे छाटलेल्या फांद्यांच्या मागे मोठे जाहिरातीचे होर्डिंग आहे. झाडांच्या वाढलेल्या फांद्यांमुळे हे होर्डिंग झाकले होते. त्यामुळे होर्डिंग मालकानेच वृक्षछाटणी केल्याचा संशय रोहित आटवणे यांनी तक्रारीत नमूद केला आहे. घटनेची माहिती मिळताच पनवेल महापालिकेच्या उद्यान विभागातील अधिकाऱ्यांनी घटनास्थळी जात पंचनामा केला. प्र. अधीक्षक संदीप पवार, विवेक दळे, प्रवीण भोईर आणि नितीन बाबुळे यांनी तक्रारदार रोहित आटवणे आणि साक्षीदार तुषार कारपे यांच्या उपस्थितीत हा पंचनामा केला.

सव्वा लाख भटक्या कुत्र्यांची नसबंदी... 3 वर्षात पालिकाचा 23 कोटी रुपये खर्च पशुवैद्यकीय महाविद्यालयासह अन्य 9 संस्थांची नेमणूक

■ मुंबई। प्रतिनिधी,

भटक्या कुत्र्यांचा उदरव रोखण्यासाठी मुंबई महापालिका प्रशासनाने पुढील तीन वर्षात १ लाख ३५ हजार भटक्या कुत्र्यांची नसबंदी करण्याचा निर्णय घेतला आहे. यासाठी मुंबई महापालिका तब्बल नव्वी कोटी रुपये खर्च करणार आहे. भटक्या कुत्र्यांची नसबंदी करण्यासाठी परळ येथील पशुवैद्यकीय महाविद्यालयासह इतर ९ संस्थांची नेमणूक करण्यात आली आहे. दरम्यान, बुधवारी होणाऱ्या स्थायी

समितीच्या बैठकीत प्रस्ताव मंजुरीसाठी सादर करण्यात आला आहे. मुंबई महापालिका सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या श्वान नियंत्रण विभागातर्फे सन १९९४ पासून भटक्या श्वानांच्या संख्येवर नियंत्रण आणण्यासाठी प्रायोगिक तत्वावर प्रयोगी जनन नियंत्रण (श्वान) कार्यक्रम सुरू करण्यात आला आहे. सन १९९८ पासून उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार हा कार्यक्रम अशासकीय संस्थांच्या सहभागाने पुढे चालू ठेवण्यात आला आहे.

२०२४ नुसार भटक्या कुत्र्यांची संख्या - ९०,७७७
त्यापैकी नसबंदी झालेल्या श्वानांची संख्या - ३३, ६७१
नसबंदी न झालेल्या नर आणि मादी श्वानांची संख्या : (नर २२,४४७, मादी ११,२२४)
भविष्यात वाढत्या जाणाऱ्या श्वानांची संख्या - ४,४८,९४७

सहाय्याने गळफास घेत जीवन संपवलं. संबंधित प्रकरणाची माहिती मिळताच, आपल्या राहत्या घरी एका ब्लॅकटच्या गणेशपेट पोलीसांनी पतीसह चारही

या संस्था भटक्या कुत्र्यांची नसबंदी करणार

- १ वेल्फेअर ऑफ स्ट्रॅटॉज-महालक्ष्मी (३००० श्वान) (वार्षिक खर्च ४६.५० लाख रुपये)
- २ दि बॉन्वे सोसायटी फॉर प्रिव्हेंशन ऑफ क्रूपलीटू ऑनिमल, परळ (१४०० श्वान)(वार्षिक खर्च २४.५० लाख रुपये)
- ३ इन डिफेंस ऑफ ऑनिमल, देवनार (७,००० श्वान) (वार्षिक खर्च १.०८ कोटी रुपये)
- ४ अहिंसा मालाड (३४०० श्वान) (वार्षिक खर्च ५२.७० लाख रुपये)
- ५ उत्कर्ष नोबल फाऊंडेशन, मुलुंड (१९८० श्वान) (वार्षिक खर्च १.६० कोटी रुपये)
- ६ मुंबई पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, परळ (५४० श्वान) (वार्षिक खर्च ०.९९ लाख रुपये)
- ७ युथ ऑर्गनायझेशन इन डिफेंस ऑफ ऑनिमल (३७८० श्वान) (वार्षिक खर्च ६६.१५ लाख रुपये)
- ८ वेटनारी थेरपिस्ट्स एंडोसर्जरी अॅड मेडिसिन सोसायटी, मुलुंड (६४८० श्वान) (वार्षिक खर्च १ कोटी रुपये)
- ९ गुनिटर्स ऑनिमल वेल्फेअर सोसायटी, मालाड (५,१०० श्वान) (वार्षिक खर्च १.७८ कोटी रुपये)

'डिजिटल अरेस्ट'च्या नावाखाली ६० लाखांची फसवणूक महिलेला मालमत्ता विकायलाही भाग पाडले

अधिकृत प्रक्रिया अस्तित्वात नसल्याचे सरकारकडून वारंवार स्पष्ट करण्यात आले आहे. तरीही भामटे नागरिकांना भीती दाखवून जाळ्यात ओढत आहेत.

मालमत्ता विकायला भाग पाडले

मृत पतीने घेतलेल्या कर्जाच्या ओज्याखाली असलेल्या या महिलेला, कर्ज फेडल्यास तिची निर्दोषता सिद्ध होईल, असे भामट्यांनी पटवून दिले. इतकेच नव्हे, तर तिच्या मालमत्तेची माहितीही त्यांनी मिळवली आणि ती विकण्यास सांगितले. खरेदीदार न मिळाल्याने तिने आपले सोनं विकून ३५ लाख रुपये उभे केले. भामट्यांनी पाचवलेल्या व्यक्तीने तिच्या घराजवळ येऊन ही रक्कम घेतली. काही दिवसांनी तिने आपण २५ लाख रुपये जमा अरेस्ट'सारखी कोणतीही

प्रत्यक्ष येऊन घेण्यात आले. उशिरा झाली जाणीव, पोलिसांत तक्रार काही काळांतर संबंधित ह्याअधिकारीकडे अचानक संपर्कात येणं बंद झाले. मात्र त्याआधीच वारंवार आणखी पैशांची मागणी होत असल्याने महिलेचा संशय बळवला होता. अखेर फसवणुकीची जाणीव होताच तिने पोलिसांत धाव घेतली असून, याप्रकरणी गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे.

पोलिसांनी पुन्हा एकदा स्पष्ट केले आहे की, कोणतीही कायदा अंमलबजावणी संस्था फोन किंवा व्हिडिओ कॉलद्वारे चौकशी करत नाही किंवा पैसे मागत नाही. नागरिकांनी अशा प्रकारापासून सावध राहावे आणि संशयास्पद कॉल्सची तात्काळ माहिती द्यावी, असे आवाहन करण्यात आले आहे.

बनावट पोलिसांचा कॉल; डिजिटल चौकशीच्या नावाखाली धमक्या

पोलिसांनी दिलेल्या माहितीनुसार, महिलेच्या पतीच्या निधनांतर साधारण महिनाभराने हा प्रकार सुरू झाला. तिला एका व्यक्तीकडून व्हिडिओ कॉल आला. त्याने स्वतःला दिल्ली पोलिस अधिकारी असल्याचे सांगितले आणि तिच्या आधार कार्डची जोडलेल्या बँक खात्यातून १५ कोटी रुपयांच्या मनी नॉन्डरिंगवा व्यवहार झाल्याचा आरोप केला. महिलेने अधिकारक्षेत्राबाबत प्रश्न विचारताच कॉल दुसऱ्या व्यक्तीकडे वळवण्यात आला. त्याने स्वतःला मुंबई पोलिसांचा वरिष्ठ अधिकारी म्हणून ओळख करून दिली. त्यानंतर धमक्यांचा सूर वाढवत तिला अटक होण्याची भीती दाखवली आणि डिजिटल चौकशीच्या नावाखाली मानसिक दबाव आणला.

पर्यटनासाठी कोकणातील समुद्र किनाऱ्यावर गेलेल्या डॉंबिवलीतील २४ वर्षीय तरुणाचा दुर्दैवी मृत्यू

■ डॉंबिवली। प्रतिनिधी,

कोकणातील रत्नागिरी जिल्ह्यातील आरे समुद्र किनाऱ्यावर घडलेल्या एका हदयद्रावक घटनेत डॉंबिवलीतील २४ वर्षीय तरुणाचा बुडून मृत्यू झाला आहे. निशांत राजेश ठाकरे (रा. डॉंबिवली वेस्ट, जि. ठाणे) असे मृत तरुणाचे नाव असून तो आपल्या मित्रांसह पर्यटनासाठी कोकणात

आला होता. मिळालेल्या माहितीनुसार, ११ एप्रिल २०२६ रोजी सायंकाळी सुमारे ६ वाजण्याच्या सुमारास निशांत आपल्या मित्रांसोबत आरे बीचवर पोहण्यासाठी गेला होता. यावेळी समुद्रातील पाण्याचा वेग आणि प्रवाहाचा अंदाज न आल्याने तो अचानक खोल पाण्यात ओढला गेला. त्याच्या मित्रांनी त्याला वाचवण्यासाठी

आडवून आला. स्थानिक नागरिकांनी याची माहिती पोलिसांना दिल्यानंतर पोलीस पाटील आणि पोलिसांनी घटनास्थळी धाव घेतली. त्यानंतर निशांतच्या कुटुंबीयांना बोलावण्यात आले आणि त्यांनी मृतदेहाची ओळख पटवली. पोलिसांनी मृतदेह रूग्णाहिकेतून रत्नागिरी जिल्हा रूग्णालयात हलवला, जिथे वैद्यकीय अधिकाऱ्यांनी

त्याला मृत घोषित केले. या प्रकरणी रत्नागिरी ग्रामीण पोलिसांनी बीएनएसएस कलम ११४ अंतर्गत आकस्मिक मृत्यूची नोंद करून पुढील तपास सुरू केला आहे. या दुर्दैवी घटनेमुळे परिसरात हळहळ व्यक्त होत असून, समुद्रकिनाऱ्यावर पोहताना खबरदारी घेण्याचे आवाहन पुन्हा एकदा करण्यात येत आहे.

हुंड्याच्या छळाला कंटाळून ब्लॅकटनं गळफास घेत संपलं जीवन... सासरच्यांकडून सुनेचा हुंडाबळी

■ नागपूर। प्रतिनिधी,

नागपूरमधील गणेशपेट पोलीस ठाणे परिसरात हुंड्याच्या छळाला कंटाळून एका महिलेनं जीवन संपवलं. या घटनेनं पोलिसांनी मृत महिलेच्या सासरच्या चार सदस्यांविरुद्ध गुन्हा दाखल केला. संबंधित मृत महिलेची ओळख सना अंजुम अकील खान (वय 26) अशी आहे. या घटनेनं घटनास्थळ हादरून गेलं आहे.

नवऱ्याकडून पीडितेकडे हुंड्याची मागणी

संबंधित प्रकरणात सनाचा विवाह हा 2024 या वर्षी शोपब, उर्फ सैफ अयुब खान (वय 30) याच्याशी झाला होता. विवाहापासून पती, सासरा नसीम अयुब खान (वय 57), सासू (वय 54) आणि नगद समीना उर्फ सीना अनीस खान (वय 35) हे सतत हुंड्यासाठी पीडितेकडे पैशाची मागणी करत होते, असा आरोप आहे. याच कालावधीत सनाचा मानसिक आणि शारीरिक छळ केल्याचा प्रकार उघडकीस आला.

या असह्य छळाला कंटाळून सनाने साहाय्याने गळफास घेत जीवन संपवलं. संबंधित प्रकरणाची माहिती मिळताच, आपल्या राहत्या घरी एका ब्लॅकटच्या गणेशपेट पोलीसांनी पतीसह चारही

आरोपींविरुद्ध भारतीय दंड संहिता आणि हुंडा प्रतिबंधक कायद्याच्या कलमांमध्ये गुन्हा दाखल केला.

या प्रकरणाचा पोलीस पुढील तपास सुरू आहे. हा तपास पोलीस उपनिरीक्षक नीलम घोडके यांच्यामार्फत केला जात असल्याची माहिती आहे. आपण 21 व्या शतकात राहत असलो तरीही महिलांच्या सुरक्षेचा आणि हुंड्यासारख्या प्रथांचे प्रश्न आहारी समोर येऊ लागले आहेत.

सततचे टोमणे आणि लिह्हरचा आजार... पंढरपूर अॅसिड हल्ला प्रकरणाच्या लाला वेगळं वळण

■ पंढरपूर। प्रतिनिधी,

पंढरपूर शहरात रविवारी (दि.13) एका तरुणीवर अॅसिड हल्ला झाल्याच्या बातमीने मोठी खळबळ उडाली होती. मात्र, पोलिसांनी रात्रभर केलेल्या सखोल तपासानंतर या प्रकरणात एक अत्यंत धक्कादायक आणि थरारक माहिती समोर आली आहे. संबंधित तरुणीवर कोणाही हल्ला झाला नसून, तिने स्वतःच हा बनाव रचल्याचे पोलीस तपासात स्पष्ट झाले आहे. घरगुती वादातून तिने हे टोकाचे पाऊल उचलल्याचे समोर आले असून, पोलिसांनी या संपूर्ण प्रकरणाचा छडा लावला आहे. पंढरपूराला काल रात्री एका तरुणीवर अज्ञाताने अॅसिड फेकल्याची बातमी समो आली आणि संपूर्ण शहर हादरून गेलं. घटनेचं गांभीर्य ओळखून सहाय्यक पोलीस अधीक्षक प्रशांत डगळे यांनी तातडीने तपासाची सूत्रं हालवली. मात्र, जसा तपास पुढे सरकला, तसं सत्य समोर येऊ लागलं. पोलिसांनी परिसरातील सीसीटीव्ही फुटेज तपासले असता, कोणतीही संशयास्पद व्यक्ती तिथे दिसून आली नाही. पीडित तरुणीने दिलेल्या जाबाबतील विसंगतीमुळे पोलिसांचा संशय बळवला. अखेर निर्भया पथक आणि डॉक्टरांच्या उपस्थितीत झालेल्या चौकशीत या

मुलीने स्वतःच हा बनाव रचल्याची कबुली दिली. घरातील सततचे टोमणे आणि लिह्हरच्या आजारपणामुळे आलेल्या मानसिक तणावातून तिने हा प्रकार केल्याचे समोर आले आहे. एकीकडे महिलांवरील अत्याचाराला घटना वाढत असताना, पंढरपूरमधील या घटनेने पोलिसांना आरोपीला पकडण्यासाठी मोठी धावपळ करावी लागत होती. मात्र, घरच्यांना धडा शिकवण्यासाठी किंवा वैयक्तिक नैराश्यातून असे टोकाचे पाऊल उचलणे किती महागात पडू शकते, हेच या घटनेतून अधोरेखित झाले आहे. सध्या या तरुणीवर उपचार सुरू असून पंढरपूर पोलिसांनी अवघ्या काही तासांत या घटनेमागचे गूढ उकलले आहे.

नेमकं काय झाले? पंढरपूर शहरातून एक अत्यंत धक्कादायक आणि संतापजनक घटना समोर आली असून, विद्वालाच्या पावन नगरीत एका 21 वर्षीय तरुणीवर भरविदसा अॅसिड हल्ला करण्यात आला आहे. वैष्णवी सुदान भागवत असे या दुर्दैवी तरुणीचे नाव असून, ती पंढरपूर शहराच्या मध्यवर्तीत पाणीपूरी खाण्यासाठी आली असताना हा प्रकार घडला. यावेळी एका अज्ञात हल्लेखोराने अचानक वैष्णवीच्या जवळ येऊन तिच्यावर अॅसिड फेकले आणि क्षणात तिच्या पळ काढला. या अनपेक्षित आणि अमानुष क्रूरामुळे संपूर्ण पंढरपूर शहर हादरून गेले असून परिसरात मोठी खळबळ उडाली आहे. शहराच्या मुख्य बाजारपेठेत आणि गर्दीच्या ठिकाणी अशी घटना घडल्याने सर्वत्र भीतीचे वातावरण पसरले असून, या हल्ल्याने कायदा आणि सुव्यवस्थेवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले आहे. घटनेचे गांभीर्य ओळखून पंढरपूर पोलिसांनी तातडीने घटनास्थळी धाव घेतली आणि पंचनामा करून परिसराची पाहणी केली. पोलिसांनी हल्ल्याच्या ठिकाणचे आणि आसपासच्या परिसरातील सीसीटीव्ही फुटेज आणल्या ताब्यात घेतले आहे. या फुटेजच्या माध्यमातून आरोपीचा नाग काढण्याचे काम सुरू असून हल्लेखोराने कोणत्या दिशेला पळ काढला, याचा शोध घेतला जात आहे. अद्याप हा हल्ला नेमका कोणत्या वैयक्तिक वादातून किंवा कोणत्या कारणातून झाला, याचे गूढ कायम आहे. पोलिसांच्या विविध पथकांकडून आरोपीचा शोध घेतला जात असून लवकरच या प्रकरणाचा उलगडा होईल, असा विश्वास पोलीस प्रशासनाकडून व्यक्त करण्यात येत आहे. पंढरपूर सारख्या तीर्थक्षेत्राच्या ठिकाणी आणि तेथे शहराच्या मध्यभागी अशा प्रकारे तरुणीवर हल्ला झाल्यामुळे महिलांच्या सुरक्षेचा प्रश्न पुन्हा एकदा ऐरणीवर आला आहे. सुरक्षित मानल्या जाणाऱ्या मजबूतलेल्या भागातही जर अशा प्रकारे अमानुष हल्ले होत असतील, तर महिलांनी कुठे सुरक्षित समजायचे, असा संतस घेतला नागरिक विचारत आहेत. या नराधम आरोपीला लवकरात लवकर बेड्या ठोकून त्याला कठोर शिक्षा द्यावी, अशी मागणी संपूर्ण पंढरपूरपासून केली जात आहे. पीडितेवर सध्या उपचार सुरू असून पोलीस प्रशासन आरोपीला पकडण्यासाठी पूर्ण ताकदीनिशी प्रयत्न करत आहे, जेणेकरून अशा विकृत प्रवृत्तीवर दहशत बसेल.

हे दैनिक मालक, मुद्रक, प्रकाशक व संपादक - डॉ. श्री. दिपक मोरेश्वर नाईक यांनी सोमाणी प्रिंटींग प्रेस, कार्यालय - गाला नं. ४, एन. के. इंडस्ट्रियल इस्टेट, प्रवासी इंडस्ट्रियल इस्टेटच्या बाजुला, गेट नं. २, गोरेगाव (पूर्व) मुंबई ४०००६३ (महाराष्ट्र), येथे छापून रुम नं. १०३, कुणाल कुटीर बी बिल्डींग, नवघर रोड, हनुमान मंदिराजवळ, भाईंदर (पूर्व), जि. ठाणे ४०११०५ (महाराष्ट्र) येथे प्रसिद्ध केले. संपादक - डॉ. श्री. दिपक मोरेश्वर नाईक, पीआरबी कायदानुसार संपादकीय जबाबदारी यांची राहिल, सर्व वाद आणि दावे ठाणे न्यायालयीन कक्षच्या आधील राहतील. (या वर्तमानपत्रात प्रसिद्ध होणाऱ्या बातम्या/लेख/जाहिराती यांची जबाबदारी संबंधीत वार्ताहर, लेखक, आणि जाहिरात प्रतिनिधी यांच्यावर राहिल.) भ्रमणध्वनी - ७४००००१४७४. Email : marathiekkikaran2021@gmail.com

Printed, Published and Owned by Dr. Mr. Deepak Moreshwar Naik. Printed at SOMANI PRINTING PRESS, OFFICE - Gala No. 4, Near N.K. Industrial Estate, Near Pravasi Industrial Estate, Gate No.2, Goregaon (E), Mumbai 400 063, Maharashtra, Published at Room No. 103, Kunal Kutir, B Building, Navghar Road, Near Hanuman Mandir, Bhayander (East) Dist - Thane, PinCode 401 105, Maharashtra. Editor : Dr. Mr. Deepak Moreshwar Naik, Mo. 7400001474, Email Id : marathiekkikaran2021@gmail.com